

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστης ἑταῦς καὶ εἶνε ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

30 Μαρτίου 1886

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

Ὁ περιώνυμος συγγραφεὺς τῆς «Περίοδου τῆς Γῆς ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα» ἐγεννήθη ἐν Νάντη τῆς Γαλλίας τῇ 8 Φεβρουαρίου 1828. Εἶνε εὐσωμὸς καὶ βρωμαλέος, τὸ δ' ὄξύ αὐτοῦ βλέμμα φωτίζει μορφὴν εὐφροσύνης, ἀγαθὴν καὶ μειδιῶσαν, ἣν ἔκασεν ὁ ἥλιος καὶ ὁ θαλάσσιος ἀνεμὸς κατὰ τὰ συνεχῆ αὐτοῦ ταξείδια.

Ὁ Ιούλιος Βέρν ἤρξατο τοῦ φιλολογικῆ αὐτοῦ σταδίου διὰ διηγημάτων καὶ κωμωδιῶν συνεργασθεῖς, πρὸς ἄλλοις, καὶ μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά υἱοῦ, μεθ' οὗ ἔκτοτε συνδέεται διὰ στενῆς φιλίας.

Τὸ ἐπιστημονικὸν μυθιστόρημα ἦτο ἤδη ἐν σπέρματι ἐν αὐτῷ, ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ περιεργότατον διήγημα *Δράμα ἐν τῇ ἀέρι*, ἐν ᾧ διηγεῖται τὰς περιπετείας ἀεροναύτου, ὅστις λαβὼν ἐπὶ τοῦ ἀεροστάτου αὐτοῦ ἐπιβάτην τινὰ βλέπει μετ' ὀλίγον ὅτι ὁ ἐπιβάτης οὗτος ἦτο παράφρων. Ἀλλὰ τὸ πρῶτον μυθιστόρημα, τὸ ἀποκαλύψαν τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ἰδιοφυίαν, εἶνε αἱ *Πέντε ἐν ἀεροστάτῳ ἐβδομάδες* ἐκδοθὲν τῷ 1863 ὑπὸ τοῦ ἐκδότου καὶ συμβούλου αὐτοῦ, τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος Ιουλίου Ἐτζελ. Τὸ παράδοξον καὶ κενότροπον τοῦτο ἔργον εὐθὺς ἀμέσως κατέστησε γνωστὸν τὸν συγγραφεὰ του. Τὸ μυθιστόρημα, ὅπερ ἀλληλοδιαδόχως εἶχε γίνῃ ἐν Γαλλίᾳ ἱστορικόν, φιλοσοφικόν, κοινωνιστικόν, ἐθνικόν, πραγματικόν, φυσιογραφικόν, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ιουλίου Βέρν ἐγένετο ἐπιστημονικόν. Τούτου ἕνεκα ἐξέπληξε μὲν εὐαρέστως τοὺς λογίους, κατέθελξε δὲ τοὺς περιέργους, διεσκέδασεν τοὺς σοφοὺς ὡς θελητικὴ παραδοξολογία καὶ ζωηρότατον εἰλικυσε τῶν οἰκογενειῶν τὸ ἐνδιαφέρον ὡς εὐχύλος καὶ εὐπεπτος ἐπιστήμη.

Αἱ περιπέτειαι τοῦ πλοίαρχου Χατερὰς, τὰ *Τέκνα τοῦ πλοίαρχου Γραντ* περιήγαγον τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ιουλίου Βέρν ὅτε μὲν εἰς τὸν Βόρειον πόλον καὶ τὴν Αὐστραλίαν, ὅτε δὲ εἰς τὴν Παγωμένην θάλασσαν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Ὁ συγγραφεὺς ἄλλοτε ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὰ βάθη τῶν θαλασσῶν ἢ ἐπὶ τῆς Σελήνης, εἰς τὸ κέντρον τῆς Γῆς, ἢ εἰς τὴν χώραν τῶν

μηλωτῶν, τὸ δὲ κοινὸν παρηκολούθει αὐτὸν πιστῶς πανταχοῦ.

Ἡ φήμη τοῦ Ιουλίου Βέρν εἶνε σήμερον παγκόσμιος. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶνε δημοτικὸν ὅσον καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ἐκτὸς τῆς «Περίοδου τῆς Γῆς ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα» καὶ «τῶν Παθημάτων Κινέζου», ὧν ἐπιτυχιστάτην μεταφρασίν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου φιλοπονηθεῖσαν ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε ἢ «Ἐστία», πάντα σχεδὸν τὰ ἔργα αὐτοῦ μετεφράσθησαν ἐν ἐπιφυλλίσιν ἐνταῦθα ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν Σμύρῃ.

Φίλος αὐτοῦ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίσας τὸν Ιούλιον Βέρν ἔγραψε πρὸ τινῶν ἐτῶν τὴν ἐπομένην *Σκιαγραφίαν*, ἣν παραθέτει καὶ ὁ Ιούλιος Κλαρετῆ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ διαπρεποῦς συγγραφέως.

«Θέλετε νὰ γνωρίσητε τὸν Ἅγιον Μιχαήλ; εἶνε μικρὸν θαλαμηγόν ὀκτῶ μέχρι δέκα τόννων, ἐξηρτυμένον ὡς ἀλιευτικὸν πλοίαριον. Στενὸς τις χώρος εἰς τὴν πρῶταν χρησιμεύει ὡς κοῖταν τοῦ πληρώματος, δωμάτιον δὲ εἰς τὴν πρῶτην ὡς θάλαμος τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ἐπιβατῶν, ἂν δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν οὕτω θαλαμίσκον ἔχοντα τεσσάρων ποδῶν ὕψος, ἕξ ποδῶν μήκος καὶ πέντε πλάτος. Ὅπισθον τῆς κλίμακος, ἣτις ἄγει ἀπὸ τοῦ καταστρώματος εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος θάλαμον, εὐρίσκεται εὐρὺ ἐρμάριον περιέχον τὴν βιβλιοθήκην τοῦ πλοίου, τουτέστι τὸ ἡμερολόγιον τῶν παλιροῦν, χάρτας τινὰς ναυτικούς καὶ τρία τέσσαρα ὀγκώδη λεξικά καὶ συγγράμματα περιηγητῶν. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὑπάρχει μικρὸν τηλεβόλον, μὲ τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν πυροβολοῦν, πρὶν ζητήσουν συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἕνεκα τοῦ φόβου ὃν ἔχουσι μὴ ἐκραγῇ.

Ἄ Τὸ πλήρωμα ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἐξαιρέτων ναυτῶν, οἵτινες ἕκαστον ἔτος ἀφίνοσι τὰ δίκτυα αὐτῶν καὶ τὰς ὀρμιάς καὶ ἐπιβαίνουνσι τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ. Πλοίαρχος δὲ εἶνε αὐτὸς ὁ Ιούλιος Βέρν, ὁ συγγραφεὺς τῶν *Παραδόξων ταξιδίων*, εἰς τῶν προσφιλεστάτων τύπων τῆς συγχρόνου φιλολογίας.

Ἄ Ὁ Ιούλιος Βέρν ἀγαπᾷ περιπαθῶς τὴν θάλασσαν, διατρίβει δ' ἐν αὐτῇ ὅλον τὸν καιρὸν ὃν

δύναται νὰ ὑποκλέψῃ ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν του. Ἡ βιβλιοθήκη, ἥς ἐμνήσθημεν, ὅσον ἀτελής καὶ ἂν ἦνε, τῷ ἐπιτρέπει νὰ ἐξακολουθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ πλοίου τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ μελέτας. Διότι δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, ὅτι καὶ ὅταν δὲν μελανῶνῃ τὸν χάρτην ἢ χεῖρ, ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου ἐργάζεται ἢ σκέψις, παρασκευάζουσα, συλλέγουσα, συνδυάζουσα τὰ ποικίλα συστατικά τοῦ μέλλοντος βιβλίου. Ἐπὶ τοῦ Ἀγίου Μιχαήλ λοιπὸν εἶτε ἐν ᾧ κυβερνᾷ διατάττων τοὺς χειρισμούς, εἶτε ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ πλανᾶται εἰς τὸν ἑναστρον οὐρανόν, ἐνεπνεύσθη τὰ ἡμίση τῶν ἔργων του.

«Φορῶν ναυτικὸν ἐπεנדύτην ἐκ χονδρῶ ἐριούχου, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς, κατὰ τὸν καιρὸν, ἢ βύρσινον πῖλον πισσωμένον, ἢ σκούφον, ὅτε μὲν κρατεῖ τὸν οἶακα, ὅτε δὲ βοηθεῖ εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ἰστιῶν, πλοίαρχος καὶ ναύτης ἐναλλάξ· διότι σέβεται τὴν πείραν τοῦ γηραιότερου τῶν ναυτῶν καὶ εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς ἀνατίθησιν εἰς αὐτὸν τὴν πλοιαρχίαν.

«Μεθ' ὅλην τὴν σμικρότητα τοῦ Ἀγίου Μιχαήλ ὁ Ἰούλιος Βέρν δὲν ἀρκεῖται ἀκτοπλοῶν. Ἀνάγεται καὶ εἰς τὸ πέλαγος, δι' αὐτοῦ δὲ μετέβη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νορμανδίας, τῆς Βρετάνης καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ἄλλ' ἀπὸ τινῶν ἡδῆ ἐτῶν τὸ μικρὸν πλοῖον διεδέξατο ἀτμήλατος θαλαμηγὸς ἑκατὸν περίπου τόννων, ὃ δὲ πλοίαρχος Βέρν διέπλευσε ὅλην τὴν Βορείαν Εὐρώπην καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν διανύων ἐνίοτε 150 ἢ 200 μίλλια χωρὶς νὰ προσπελάσῃ εἰς τὴν ξηράν. Ὅτε συνέγραφε τὸ Ἀνάστατον Αἰγαῖον ἐφθάσε μέχρι τῶν ἑλληνικῶν παραλίων διὰ τῆς θαλαμηγοῦ ταύτης.»

Ὁ σκιαγραφῶν τὸν Ἰούλιον Βέρν, ἀφ' οὗ διηγεῖται τὰς φιλολογικὰς αὐτοῦ ἀποπείρας ἐν Παρισίοις ἐπάγεται τὰ ἑξῆς: Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν Πέντε ἐν ἀεροστάτῳ ἐβδομάδων ἑκάστον ἔργον ἠξήσεν, ἐκράτουν τὴν ὑπόληψιν τοῦ συγγραφέως, πάντα δὲ τῆς αὐτῆς τυγχάνουσιν ἐνθουσιώδους ὑπὸ τοῦ κοινῶ ὑποδοχῆς.

«Ἡ ἐπιτυχία ἐξεγείρει τὸν συναγωνισμὸν. Ἐνόητον λοιπὸν εἶνε ὅτι πολλοὶ ὄρμησαν ἐπὶ τὰ ἔγνη τοῦ Ἰουλίου Βέρν εἰς τὸ πεδῖον, ὅπερ οὗτος ἐξεχέρωσε. Ἄλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ τὸν φθάσῃ. Πρῶτον μὲν διότι ἡ τελειότης εἰς ἣν ἀνήγαγεν, εὐθὺς ἀμέσως, τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας ἀπεθάρρυνε καὶ τοὺς τολμηροτάτους, δεύτερον δὲ διότι τὰ ἔργα ταῦτα προαπαιτοῦσι σύνολον ἐπιστημονικῶν γνῶσεων, ἃς δὲν δύναται ν' ἀποκτήσῃ ὁ τυχών.

«Ὁ Βέρν λοιπὸν εἶνε ἡμόνοχος κάτοχος τοῦ μεταλλείου του. Τὸ μεταλλεῖον δὲ τοῦτο εἶνε τὸ σύμπαν, καὶ οὐχὶ μόνον ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ αἱ θάλασσαι, καὶ οἱ ἀέρες, καὶ πάντες οἱ οἰκούμενοι καὶ μὴ οἰκούμενοι κόσμοι. Δι' ὃ μεθ' ἑκάστον δημοσιευόμενον

τόμον ἐρωτῶσι πάντες μὴ ἐξήντηθη, ἀλλ' ὃ ἐπόμενος τόμος ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μεταλλεῖον εἶνε ἀνεξάντητον.

«Ὁ Ἰούλιος Βέρν, κυριολεκτικῶς δὲν εἶνε μυθιστοριογράφος· διότι ὁ ἔρωσ, ἡ βῆσις πάντων τῶν μυθιστορημάτων, ἐλλείπει ἀπὸ τῶν πλείστων αὐτοῦ ἔργων. Ἡ γυνὴ τίθεται πάντοτε ἐν αὐτοῖς ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ. ἐν τισὶ δὲ οὐδαμῶς ὑπάρχει. Ἄλλ' ἦτο ἐπόμενον τοῦτο. Οἱ ἥρωες αὐτοῦ δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ παίξωσι μὲ τὸν μικρὸν κακεντρεχῆ θεόν. Οἱ γιγάντιοι ἀγῶνας κατὰ τῶν δυσυπερβάτων κωλυμάτων, ἅτινα ἡ φύσις ἐξωργισμένη ἀνεγείρει πρὸ αὐτῶν, ἀπαιτεῖ πάσας αὐτῶν τὰς δυνάμεις. Δι' ὃ ὁ Βέρν, πρωτότυπος πρὸ πάντων καὶ περιφρονῶν τοὺς κοινούς τόπους, τὴν προσοχὴν αὐτοῦ συγκεντροῖ εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν τύπων ἐκείνων τῶν ἰδιοτρόπων καὶ φαντασιοκόπων σοφῶν καὶ τῶν τολμηρῶν ἐξερευνητῶν, οἵτινες καλοῦνται Φέργκουσον, Χατεράς, Κλοουμποναί, Γκλέναρβαν, Παγανέλ, Ἄρροναξ, πλοίαρχος Οὔτις (Nemo), Μιχαήλ Ἀρδάν, Φιλέας Φόγγ. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι περὶ οὐδενὸς διστάζουσι, πρὸ οὐδενὸς ἀποδεικνύουσι. Διαπερῶσι τὴν Ἀφρικὴν δι' ἀεροπόρου, προχωροῦσι μέχρι τῆς ἐλευθέρας τῶν πόλων θαλάσσης διὰ μέσου τῶν ὄγκων τῶν πάγων, εἰσχωροῦσιν εἰς τὰ ἐγκατα τῆς γῆς καὶ ἐξέρχονται διὰ τοῦ κρατῆρος ἠφαιστείου, ἀνατινάσσονται εἰς τὴν Σελήνην ἐντὸς γιγαντιαίας σφαίρας κεκλεισμένοι· πάντα δὲ ταῦτα ἀφηγεῖται ὁ συγγραφεὺς μετὰ τηλικαύτης φυσικότητος, προσάγει τοιαῦτα πειστικὰ ἐπιχειρήματα, ὥστε ὁ ἀναγνώστης ἀμφιβάλλει πρὸς στιγμὴν καὶ σκέπτεται μὴ ταῦτα ἀληθῶς συνέβησαν. Ἄλλως, δὲ ποῖον ἀκριβὲς ὄριον χωρίζει τὸ πλάσμα τῆς φαντασίας ἀπὸ τῆς ἀληθείας; Τίς οἶδεν ἂν ὁ συγγραφεὺς δὲν προεφήτευσεν καὶ προδιεχάραξεν τὰς μελλούσας ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης, ἥτις θὰ καταστήσῃ ποτὲ δυνατὴν τὴν πραγμάτωσιν τῶν παραδόξων τούτων ταξιδιῶν!

«Πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν θὰ ἐθεωρεῖτο παράρρων ἡ ἀγύρτης ὁ δυσχυριζόμενος ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ μεταβιβάσθῃ ἰδέα τις ἐκ Παρισίων εἰς Λονδῖνον εἰς δευτερόλεπτά τινα, ἢ νὰ μεταβῇ τις ὁ ἴδιος ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν εἰς ὀλίγας ὥρας. Μετὰ ἑκατὸν ἔτη ἡ ἐπιστήμη θ' ἀποκαλύψῃ ἴσως εἰς ἡμᾶς νέα αὐτῆς ἀπόκρυφα καὶ τὰ ὄνειροπολήματα τοῦ Ἰουλίου Βέρν πιθανὸν νὰ γίνωσι πραγματικότης.»

Ὁ Ἰούλιος Βέρν εἶνε κατ' ἐξοχὴν συγγραφεὺς τῶν νεωτέρων χρόνων, ὃ ἐποποιῶς τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οἱ πόλεμοι ἀποφασίζονται διὰ τῶν τηλεγράφων, οἱ στρατοὶ φθάνουσι διὰ τῶν σιδηροδρόμων εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἐποχῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός καὶ τοῦ τηλεφώνου. Ἐκαστος αἰὼν ἔχει ἀνάγκη ἰδανικοῦ τινοῦ καὶ ὄνειροπολήματος. Ἐκάστη γενεὰ ἔχει ἀνάγκη τοῦ παρα-

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

Α'.

Ὁ φίλος τοῦ Μαλαρίου.

Οὐτ' ἐν Εὐρώπῃ πιθανῶς οὐδ' ἀλλαχοῦ εὐρίσκειται σοφὸς οὕτω πασίγνωστον ἀνὰ τὸν κόσμον ἔχων τὴν μορφήν ὡς ὁ ἐκ Στοκκόλμης ἰατρός Σχβαρνεγκρόνα· ἡ εἰκὼν αὐτοῦ κεχαραγμένη ἄνω τοῦ σήματος τοῦ ἐργοστασίου του ἐπὶ ἑκατομμυρίων φιαλῶν κυκλοφορεῖ μετ' αὐτῶν μέχρι περάτων τῆς οἰκουμένης.

Ἡ ἀλήθεια ἀπαιτεῖ νὰ εἰπωμεν ὅτι αἱ φιάλαι αὗται περιέχουσιν ἀπλῶς ἔλαιον τοῦ ἥπατος τοῦ ὄνισκου, φάρμακον ὠφέλιμον καὶ εὐεργετικὸν ἔτι, ἀποφέρον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Νορβηγίας ἐτήσιον εἰσόδημα εἰς κορώνας, ἀξίαν ἐχούσας δραχμῆς καὶ τριάκοντα ἐννέα λεπτῶν, ποσὸν δι' ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἀριθμῶν γραφόμενον.

Τὸ ἔλαιον τοῦτο κατεργάζοντο ἄλλοτε οἱ ἄλιεις. Νῦν ὅμως αἱ μέθοδοι τῆς ἐξαγωγῆς αὐτοῦ ἐγένοντο ἐπιστημονικώτεραι, κορυφαῖος δὲ ἐν τῇ ἐιδικῇ ταύτῃ βιομηχανίᾳ εἶνε σήμερον ἀνατιροῦντος ὁ περιώνυμος δόκτωρ Σχβαρνεγκρόνα.

Εἰς πάντας ἐμποιεῖ ἐντύπων τὸ σφηνεῖδες αὐτοῦ γένειον, τὸ ζεῦγος τῶν διόπτρων, ἡ γρυπὴ ρίς καὶ τὸ ἐκ δορᾶς ἐνυδρίδος πιλιδίον του. Ἡ εἰκὼν δὲν εἶνε βεβαίως τελεία ἀλλ' εἶνε ὁμοιοτάτη. Ἀπόδειξις δὲ ἔστω τὸ ἐπόμενον, συμβᾶν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ τῆς Νορόης, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νορβηγίας, λεύγας τινὰς μακρὰν τοῦ Βέργκεν.

Εἶχε σημάνῃ ἡ δευτέρα μετὰ μεσημβρίαν ὥρα. Οἱ μαθηταὶ ἦσαν ἐν τῇ μεγάλῃ ἀμμοστρώτῳ αἰθούσῃ τῆς διδασκαλίας—τὰ κοράσια ἀριστερὰ τὰ δ' ἄρρενα δεξιὰ—προσέχοντες συντόμως εἰς τὸν μελανοπίνακα, ἐφ' οὗ ὁ διδάσκαλος τῶν Μαλαρίος ἀπεδείκνυεν ἐν θεωρήματι, ὅτε αἰφνης ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ ἐπὶ τοῦ κατωφλίου ἐφάνη τις φορῶν ἐπανωφόριον γουνοῦτον, ὑποδήματα γουνοῦτά, χειρόκτια γουνοῦτά, πιλιδίον ἐξ ἐνυδρίδος.

Ἀμέσως οἱ μαθηταὶ ἀνηγέρθησαν μετὰ σεβασμοῦ, ὡς πάντοτε ὅτε εἰσέρχετο τις εἰς τὴν αἰθουσαν τῆς διδασκαλίας. Οὐδεὶς αὐτῶν εἶχε τέως ἔδῃ τὸν νήλυν. Ἄλλ' ὅμως ἅπαντες συγχρόνως ἐψιθύρισαν ὡς εἶδον αὐτόν:

—Ὁ δόκτωρ Σχβαρνεγκρόνα!

Τηλικαύτη ἦτο ἡ ὁμοιότης τῆς ἐπὶ τῶν φιαλῶν τοῦ ἐλαίου κεχαραγμένης εἰκόνας του!

Ὁμολογητέον ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Μαλαρίου εἶχον σχεδὸν διαρκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς φιάλας ταύτας, διότι ἐν τῶν πρωτίστων ἐργοστασίων τοῦ Σχβαρνεγκρόνα εὐρίσκειται ἀκριβῶς ἐν Νορόῃ. Ἄλλ' ἀληθὲς ἐπίσης εἶνε ὅτι ἀπὸ πολλῶν

μυθίου τῆς. Ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸ πέρας τῆς μονοτονου συνήθως καὶ ἀνιαρᾶς ἡμέρας αἰσθάνεται ἀνακούφισιν ἀνοίγων τὸ παράθυρον αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄγνωστον τὸ ὄνειρον δὲ τοῦτο τῶν χρόνων ἡμῶν, τὴν τάσιν ταύτην πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν φαντασιώδες διηρημένους θαυμασιῶς ὁ Ἰούλιος Βέρν ἀνακαινίσας τὴν φαντασμαγορίαν, ἐπινοήσας νέαν χίμαιραν ἐκτείνουσεν τὰς χρυσᾶς αὐτῆς πτέρυγας ἐπὶ τῆς εἰδεχθῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πραγματικότητος.

Ὁ Ἰούλιος Βέρν, ὅστις φέρει καταφανῆ ἐπὶ τῶν ἔργων του τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιώνυμου Ἐδγάρ Πόε καὶ κατὰ τὴν ἀφετηρίαν καὶ κατὰ τὴν ὕψην αὐτῶν, διότι πάντα πρόκεινται οἰονεὶ προβλήματα πρὸς λύσιν, εἶνε γονιμώτατος καὶ δημιουργικώτατος συγγραφεὺς· κέκτηται μεγίστην δύναμιν καὶ τέχνην ὅπως καθιστᾷ δραματικώτατος τὰς ἀφηγήσεις του, κρίσιν ἰσχυρὰν ὅπως διὰ μέσου τῶν ἀλλεπαλήλων περιπετειῶν καὶ ἐπεισοδίων διατηρῆ συνεπῆ τὸν χαρακτήρα τῶν προσώπων του. Αἱ περιγραφαὶ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἔχουσι συνήθως ἐπικὴν ἐντέλειαν· αἱ σκηνογραφικαὶ καλλοναὶ αὐτῶν εἶνε μεγάλαι, δι' ὃ πλεῖστα τῶν μυθιστορημάτων αὐτοῦ εἰς τὴν σκηνὴν μετενεχθέντα ἔτυχον ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἐκατοντάκις καὶ πλέον παρασταθέντα.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιοφυΐας αὐτοῦ καὶ τῶν θεμάτων περὶ ἃ ἀσχολεῖται ὁ Ἰούλιος Βέρν ἀδιαφορεῖ, ὡς εἶνε ἐπόμενον, περὶ τοῦ πραγματικοῦ βίου. Ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄπειρον ἐστραμμένος δὲν εὐκαλεῖ νὰ προσηλωθῇ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ὕδρῳ καὶ ὑπὸ τὰς στέγας ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ ἀδυνατοῦ μόνον καὶ ἀπιθάνου ἐμπνέεται ἢ τοῦ πραγματικοῦ τοῦ ἐν τοῖς πόλοις συμβαινόντος καὶ συνουρόντος πρὸς τὸ ἀπίθανον· δὲν εἶνε φιλόσοφος συγγραφεὺς, οὐδ' ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὡς ὁ Βαλζάκ· δὲν εἶνε καλλιτέχνης παλαίων πρὸς τὴν λέξιν, δίδων εἰς αὐτὴν χρῶμα καὶ φθόγγον, καθιστῶν αὐτὴν ἱκανὴν νὰ διατυπώσῃ μελωδικῶς καὶ ἐρρυθμῶς τὰ λεπτότατα τῶν ψυχικῶν συναισθημάτων, νὰ ἐκφράσῃ τὸ σχεδὸν ἀνέκφραστον. Ἡ φύσις εἶνε δύναμις κατ' αὐτόν καὶ οὐχὶ θέαμα· τὸν Ὀκεανὸν διαπλέει οὐχὶ ὡς τοπιογράφος ἀπεικονίζων τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν νέων ὀριζόντων, ἀλλ' ὡς πλοίαρχος καταστρώων πιστῶς καὶ ἀκριβῶς τὸ ἡμερολόγιόν του. Ὁ Ἰούλιος Βέρν ζωγραφεῖ μὲ ζωηρὰ χρώματα, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν ἀποχρώσεων. Ἄλλ' ὃ μέγιστος αὐτοῦ ἔπαινος εἶνε ὅτι ἐδημιούργησε νέον φιλολογικὸν εἶδος προσιτὸν εἰς πᾶσαν διάνοιαν, εἰς ὃ ἀνεδείχθη τέλειος καὶ ἀπαραμίλλος. Τὸ βασίλειον αὐτοῦ δὲν εἶνε πιθανῶς πρώτης τάξεως, ἀλλὰ τὸ κατέκτησεν ἐπαξίως καὶ βασιλεύει ἄνευ φόβου νὰ ἐκθρονισθῇ.

ἐτῶν ὁ σοφὸς ἰατρός δὲν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὸ χωρίον καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν παιδίων ἠδύνατο νὰ καυχηθῆ μέχρι ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ὅτι εἶχεν ἴδῃ τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκόνας.

Ἐν τούτοις ἦτο πασίγνωστος, ὡς εἶπομεν. Συχνάκις ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ δόκτορος Σχβαρμεγκρόνα ἐν Νορόη. Τὰ δ' ὅσα αὐτοῦ συχνὰ θὰ ἐβόυζαν ἂν ἡ πρόληψις τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐλάχιστον εἶχετο ἀληθείας.

Ὅπως ἂν ἦ, ἡ ὁμόφωνος ἐκείνη καὶ ἀκαριαία ἀναγνώρισις ἀπετέλει ἀληθῆ θρίαμβον τοῦ ἀγνώστου τῆς εἰκόνας χαρακτοῦ, θρίαμβον ἐφ' ᾧ βεβαίως ἐδικαιούτο νὰ ἐναδρύνηται...

Πράγματι ὅμοια ἦσαν καὶ ἀπαράλλακτα τὸ σφηνοειδὲς γένειον, τὸ ζευγὸς τῶν διόπτρων, ἡ γρυπὴ ρίς καὶ τὸ ἐξ ἐνυδρίας πιλίδιον τοῦ περιωνύμου σοφοῦ. Οὔτε λάθος οὔτε σύγχυσις ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ. Πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Μαλαρίου ἠδύνατο νὰ ὀρκισθῶσιν ὅτι ἦτο Σχβαρμεγκρόνα.

Τὸ μόνον ὅπερ ἐξέπληττε καὶ δυσηρέσται μάλιστα ὀλίγον αὐτοὺς ἦν ὅτι ὁ ἰατρός εἶχε συνήθως καὶ μέτριον τὸ ἀνάστημα, ἐνῶ οὗτοι εἶχον φαντασθῆ αὐτὸν γίγαντα. Πῶς ἦτο δυνατόν σοφὸς τὸσον ἐνδοξὸς ν' ἀρκεῖται εἰς ἀνάστημα πέντε ποδῶν καὶ τριῶν δακτύλων; Ἡ μεσοπόλις κεφαλή του μόλις ἐφθανε μέχρι τοῦ ὄμου τοῦ Μαλαρίου. Ἐν τούτοις ὁ Μαλάριος εἶχεν ἤδη κυρτωθῆ ὑπὸ τοῦ γήρατος. Ἀλλὰ πολλῶ ἰσχυρότερος ὢν τοῦ ἰατροῦ ἐφαίνετο διπλάσιος τὸ ὕψος. Ὁ εὐρύς καστανόχρους ἐπενδύτης αὐτοῦ ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως ὑποπράσινος καταντήσας ἐκυμάτιζεν ἐπ' αὐτοῦ ὡς σημαία ἐπὶ τοῦ κοντοῦ. Ὁ Μαλάριος ἐφόρει βραχεῖαν περισκελίδα, πέδιλα καὶ μέλανα μεταξένου σκούφον, ἐξ οὗ διέφευγον λευκαὶ τινες τρίχες. Τὸ βροδόχρον καὶ μειδιῶν πρόσωπόν του ἀπέπνεεν ἄκραν πραρότητα. Καὶ οὗτος ἐπίσης ἔφερε δίοπτρα, δι' ὧν οἱ γαλανοὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοί, οἱ μὴ ἔχοντες τὸ ὄζυ τοῦ ἰατροῦ βλέμμα, ἐφαίνοντο βλέποντες τὰ πάντα μετ' ἀνεξάντλητου ἀγαθότητος.

Καθὼς ἐνεθυμοῦντο οἱ μαθηταὶ ὁ Μαλάριος οὐδέποτε εἶχε τιμωρήσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἠμπόδιζε διόλου νὰ ἦνε σεβαστὸς ἐκ τῆς μεγάλης ἀγάπης ἣν ἐνέπνεεν. Ἦτο ἀγαθὸς ἀνὴρ. Γνωστὸν δ' ἦτο ἐν Νορόη ὅτι κατὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ εἶχε τὰ μάλιστα εὐδοκίμησιν εἰς τὰς ἐξετάσεις, ὅτι ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ ἐπιτύχῃ θέσεις καὶ βαθμοὺς, νὰ γείνη καθηγητὴς πανεπιστημίου καὶ ν' ἀποκτήσῃ πλοῦτη καὶ τιμὰς. Ἀλλ' εἶχε μίαν ἀδελφὴν, τὴν δυστυχεῆ Χριστίαν, ἀσθενῆ διαρκῶς καὶ καχεκτικήν. Ἐπειδὴ δ' αὕτη δὲν ἤθελε ν' ἀπέλθῃ τοῦ χωρίου τῶν, φοβουμένη μὴ ἀποθάνῃ ἂν μετώκει εἰς πόλιν ὁ Μαλάριος ἐθυσίασεν ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Ἀνέλαβε τὸ ἐπίμοχθον καὶ ταπεινὸν ἔργον τοῦ δημοδιδασκάλου. Εἶτα δέ, ὅτε

μετὰ εἴκοσι περίπου ἔτη ἀπέθανεν ἡ Χριστίνα εὐλογοῦσα αὐτὸν, εἰθισμένος πλέον εἰς τὸν ἀφρηθίον, οὐδ' ἐφαντάσθη ἂν ν' ἀρχίσῃ ἄλλον. Συντόμως ἀσκολοῦμενος περὶ ἐπιστημονικὰς μελέτας, ἄς δὲν ἐφρόντιζε νὰ ἀνακοινῇ εἰς τὰς ἀκαδημίας, ἠρέσκετο τὰ μέγιστα ὢν δημοδιδάσκαλος, ἔχων τὸ ἄριστα ὠργανωμένον σχολεῖον τῆς χώρας καὶ πρὸ πάντων ἐξερχόμενος τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς δημοτικῆς διδασκαλίας ὡς διδάξῃ ὑψηλότερα μαθήματα. Εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν μαθητῶν αὐτοῦ παρεῖχεν ἀνωτέραν παιδείαν, καθιστῶν γνωρίμους εἰς αὐτοὺς τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν φιλολογίαν καὶ διδάσκων ἐν γένει ὅσα συνήθως θεωροῦνται κληρὸς τῶν πλουσίων ἢ εὐπόρων τάξεων καὶ οὐχὶ τῶν ἀλιείων καὶ τῶν χωρικῶν.

— Διατί ὅ,τι εἶνε καλὸν εἰς τοὺς μὲν θὰ εἶνε κακὸν εἰς τοὺς δέ; ἔλεγεν. Ἀφ' οὗ οἱ δυστυχεῖς πτωχοὶ δὲν ἔχουν ὅλα τὰ εὐτυχήματα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, διατί νὰ τοῖς ἀρνηθῶμεν καὶ τὸ εὐτύχημα νὰ γνωρίσουν τὸν Ὀμηρον καὶ τὸν Σαικσπῆρον, νὰ εἰξευρουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος, ὁ ὁποῖος τοὺς ὀδηγεῖ εἰς τοὺς ὠκεανούς ἢ τοῦ φυτοῦ τὸ ὅποιον πατοῦν διὰ τῶν ποδῶν τῶν; Τὸ χειρωνακτικὸν ἐπάγγελμα πολὺ ταχέως θὰ τοὺς ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν λαίμῳ καὶ θὰ τοὺς γονατίσῃ. Ἄς πῖουν τοῦλάχιστον, ὅσον εἶνε παιδιὰ, ἀπὸ τὰς καθαρὰς αὐτὰς πηγὰς καὶ ἄς λάβουν τὸ μερίδιόν τῶν ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην τῶν ἀνθρώπων κληρονομίαν.

Πολλαχοῦ τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἐκρίνετο βεβαίως ἀσύνητον, συντελοῦν εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ταπεινοὺς ἀποστροφὴν πρὸς τὴν μοῖραν αὐτῶν καὶ τυχοδιωκτικὸς πόθος. Ἀλλ' ἐν Νορβηγίᾳ οὐδεὶς ἀνησυχεῖ περὶ τῶν πραγμάτων τούτων. Ἡ πρότης τῶν χαρακτήρων, ὁ μακρὰν τῶν πόλεων ἥρεμος βίος, αἱ φιλόπονοι ἐξεῖς ἀραιοῦ πληθυσμοῦ ἀφαιροῦσι πάντα κίνδυνον τῶν ταιούτων πειραμάτων. Διὰ τοῦτο δέ εἶνε λίαν συχὰ. Ἐν τοῖς πενιχροῖς ἀγροτικῶς σχολείοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκπαιδευτηρίοις οὐδενὸς ἄλλου κρᾶτους διδάσκονται τὸσον ὑψηλὰ μαθήματα. ἐφ' ᾧ ἡ σκανδιναυικὴ χερσόνητος δύναται ἴσως νὰ καυχηθῆ ὅτι παράγει ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς πλείους σοφοὺς καὶ διαπρεπεῖς ἀνδρας πάσης ἄλλης εὐρωπαϊκῆς χώρας. Ὁ περιηγούμενος αὐτὴν συχνάκις ἐκπλήττεται ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει ἣν ἀποτελεῖ ἡμιαγρία φύσις πρὸς τὰ μηχανικὰ ἐργαστᾶ καὶ τὰ τεχνικὰ ἔργα, τελείαν μαρτυροῦντα ἠθῶν ἡμέρωσιν.

Ἀλλ' ἴσως καιρὸς εἶνε νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν δόκτορα Σχβαρμεγκρόνα, ὃν ἀφήκαμεν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ σχολείου τῆς Νορόης.

Οἱ μαθηταὶ οὐδέποτε ἰδόντες ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ἀμέσως, δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν

διδάσκαλόν των, ὅστις ἐν τούτοις ἐγνωρίζεν αὐτὸν πρὸ πολλοῦ.

— Καλημέρα, ἀγαπητέ μου Μαλάριε, ἀνέκραξεν ὁ ἰατρός, προχωρήσας πρὸς τὸν δημοδιδάσκαλον καὶ τείνας πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα.

— Καλῶς ἤλθατε, κύριε, ἀπεκρίθη οὗτος, μετὰ τινος ἀμηχανίας, συνεσταλμένος ὢν ὡς πάντες οἱ μονῆρη διάγοντες βίον, ἐξάφνης δὲ καταληφθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀποδείξεως τοῦ θεωρήματος... Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐρωτήσω πρὸς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν;...

— Πῶς; τὸσον ἤλλαξα ἀφ' ὅτου ἐτρέχαμεν μαζί ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια καὶ ἐκαπνίζαμεν μετὰ τὸσον μεγάλῃς πίπας εἰς τὴν Χριστιανίαν;... Ἐλησμώνησες τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦ Κράους καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομα τοῦ συσπουδαστοῦ καὶ φίλου σου διὰ νὰ τὸ ἐνθυμηθῆς;...

— Ὁ Σχβαρμεγκρόνα!... ἀνέκραξεν ὁ Μαλάριος. Εἶνε δυνατόν; Σὺ εἶσαι;... Σαῖς εἶσθε, κύριε ἰατρέ;...

— Ὡ! σὲ παρακαλῶ ἄφησε κατὰ μέρος τὰς φιλοφρονήσεις καὶ ὁμίλει μου εἰς τὸν ἐνικόν!... Ἐγὼ δὲν εἶμαι διὰ σὲ ὁ πλαιῖός σου Ῥόφ ὅπως σὺ δὲν εἶσαι δι' ἐμὲ ὁ καλὸς μου Ὀλάφ, ὁ καλλίτερος, ὁ ἀγαπητότερος φίλος τῆς νεότητός μου; Ναι! τὸ εἰξεύρω ὁ καιρὸς περὶ καὶ μετεβλήθημεν ὀλίγον τι καὶ οἱ δύο μας εἰς τριάντα ἔτη!... Ἀλλ' ἡ καρδιά ἔμεινε νέα, δὲν εἶν' ἀλήθεια; καὶ φυλάττομεν ἀκόμη μίαν γωνίαν αὐτῆς δι' ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἐμάθαμεν ν' ἀγαπῶμεν ὅταν ἐτρώγαμεν πλάγι πλάγι τὸ ξηρὸν ψωμί τοῦ φοιτητικοῦ βίου.

Ὁ ἰατρός ἐγέλα καὶ ἐσφιγγε τὰς δύο χεῖρας τοῦ Μαλαρίου, οὗ ἦσαν ὕγροι ἐκ δακρύων οἱ ὀφθαλμοί.

— Ἀχ, καλέ μου, ἀγαπητέ μου, ἀξιόλογέ μου φίλε, ἔλεγε... Δὲν πρέπει νὰ μεινωμεν ἐδῶ, θὰ σχολάσω μίαν στιγμὴν τὰ παιδιὰ, τὰ ὅποια δὲν πιστεύω νὰ δυσαρεστηθοῦν διόλου διὰ τοῦτο, καὶ ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὴν κατοικίαν μου...

— Διόλου, ἀπήντησεν ὁ ἰατρός στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς μετ' ἐνδιαφέροντος προσέχοντας εἰς τὴν σκηνὴν ταύτην. Δὲν ἐννοῶ νὰ σὲ ἀνησυχῆσω διόλου ἀπὸ τὸ ἔργον σου οὔτε νὰ ταράξω τὰ μαθήματα τῶν καλῶν αὐτῶν παιδιῶν!... Ἄν θέλῃς νὰ μ' εὐχαριστήσῃς, δός μου τὴν ἀδειαν νὰ καθῆσω ἐδῶ σιμὰ σου, καὶ ἐξακολούθησ τὸ μάθημά σου.

— Εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ὁ Μαλάριος. ἄλλὰ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ μ' ἐνθυμίσεις ὅλα τὰ παλαιὰ μας δὲν ἔχω καρδίαν διὰ τὴν Γεωμετρίαν, καὶ ἀφ' οὗ εἶπα ἀπαξ νὰ τὰ σχολάσω τὰ παιδιὰ δυσκολεύομαι νὰ πάρω ὀπίσω τὸν λόγον μου... Ἀλλ' ὑπάρχει ἐν μέσον ὅλα νὰ συμβιβασθοῦν. Δηλαδή νὰ καταδεχθῆ ὁ ἰατρός Σχβαρμεγκρόνα νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς μαθητὰς μου

περὶ τῶν σπουδῶν των κα' ἐπειτα ν' ἀνοιξῇ διὰ σήμερα τὸ κλουβί των νὰ φύγουν.

— Λαμπρὰ ἰδέα!... καὶ τὴν παραδέχομαι... Ἰδοὺ ἔγεινα κα' ἐπιθεωρητής!...

Εἶτα δ' ἀποταθεὶς εἰς ὅλους τοὺς μαθητὰς: — Ποῖος εἶνε ὁ καλλίτερος μαθητής; ἤρωτησεν ὁ ἰατρός καθήσας εἰς τὴν ἑδραν τοῦ διδασκάλου.

— Ὁ Ἐρικ Ἐρσεβον! ἀπήντησεν ἀδιστακτικῶς πενήτηντα περίπου δροσεραὶ φωναί.

— Ἄ! ὁ Ἐρικ Ἐρσεβον!... Κλά! Ἐρικ Ἐρσεβον, ἔλα ἐδῶ, σὲ παρακαλῶ.

Δωδεκαετὲς περίπου παιδίον ἐγερεθὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου βᾶθρου ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἑδραν. Ἦτο σοβαρὸν παιδίον, οὗ ἡ σκεπτικὴ φροσῶνιμα καὶ οἱ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ πανταχοῦ μὲν θὰ ἐνεποιούον ἐντύπωσιν ἄλλ' ἰδίως ἀξιοπαρατήρητοι ἦσαν ἐν τῷ πλήθει τῶν ξανθῶν ἐκείνων κεφαλῶν. Ἐν ᾧ οἱ συμμαθηταὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶχον λινοχρουν τὴν κόμην, βροδόχρον τὴν μορφήν, ὀφθαλμοὺς πρασίνοισ ἢ γαλανοῖς, ἡ κόμη αὐτοῦ εἶχε βαθύ καστανὸν χρῶμα ὡς καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ μελαγχρονὸν δέρμα. Δὲν εἶχεν ἐξέχοντα τῶν παρειῶν τὰ μῆλα, οὐδὲ βραχεῖαν τὴν ῥίνα ὅπως οἱ παῖδες τῆς Σκανδιναβίας. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, κατὰ τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ δίστατο τῆς ἰδιοφυοῦς φυλῆς εἰς ἣν ἀνῆκον οἱ συμμαθηταὶ του.

Ἐφόρει ἐνδύματα ἐκ χονδρῶ ἐντοπίου ἐριούχου ὡς καὶ τὰλλα παιδιὰ τῶν χωρικῶν τῆς ἐπαρχίας Βέργκεν. ἄλλ' ἡ σοβαρότης καὶ σμικρότης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐπὶ λεπτοῦ καὶ ὠραίου τῆς τραχήλου στηριζομένης, ἡ φυσικὴ χάρις πάσης κινήσεως αὐτοῦ καὶ στάσεως, τὰ πάντα κατεδείκνυον ὅτι τὸ παιδίον ἦτο ξενικῆς καταγωγῆς. Εἰς οὐδένα δὲ φυσιογνώμονα θὰ ἐνεποιεῖ τὸσον ἐκπληξιν τὸ σύνολον ἐκείνου τῶν ἰδιαζόντων χαρακτηριστικῶν ὅσῃν ἐνεποίησεν εἰς τὸν ἰατρὸν Σχβαρμεγκρόνα.

— Πόθεν ν' ἀρχίσωμεν; ἀπὸ τὴν γραμματικὴν; εἶπεν εἰς τὸ παιδίον.

— Ὅπως θέλετε, εἶπε μετροφρόνως ὁ Ἐρικ. Ὁ ἰατρός ἀπέτεινεν αὐτῷ δύο ἀπλουστάτας ἐρωτήσεις, ἔμεινε δ' ἐκπληκτὸς ἰδὼν ὅτι ἀπεκρίνετο οὐχὶ μόνον εἰς σουηδικὴν γλῶσσαν ἀλλὰ καὶ εἰς γαλλικὴν καὶ ἀγγλικὴν. Οὕτω συνεῖθε τὸς μαθητὰς του ὁ Μαλάριος. Δυσχωρίζετο δέ, ὅτι ἦτο σχεδὸν ἐπίσης εὐχερὲς νὰ διδασθῆ τις τρεῖς γλώσσας ταυτοχρόνως ὅσον καὶ μίαν.

— Τοὺς διδάσκεις βλέπω καὶ γαλλικὰ καὶ ἀγγλικὰ, εἶπεν ὁ ἰατρός στραφεὶς πρὸς τὸν φίλον του.

— Διατί ὄχι; παρεκτός στοιχειωδῶν τινῶν γνώσεων τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς. Δὲν εἰξεύρω τί ἠμπορεῖ νὰ τοὺς βλάψῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

— Οὐτ' ἐγώ! ἀνέκραξεν ὁ ἰατρός γελῶν. Καὶ ἤνοιξε τυχαίως τόμον τινὰ τοῦ Κικέρου

νος, ἐξ οὗ ὁ Ἐρικ Ἐρσεβον μετέφρασε κάλλιστα φράσεις τινάς.

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ κωνείου ὅπερ ἔπιν ὁ Σωκράτης. Ὁ Μαλάριος παρεκάλεσε τὸν ἰατρὸν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν μαθητὴν ποίας οἰκογενείας ἦτο τὸ φυτὸν ἐκεῖνο. Ὁ Ἐρικ ἀπήντησε χωρὶς νὰ διστάσῃ ὅτι ἦτο τῆς οἰκογενείας τῶν σκιαδοφόρων τῆς φυλῆς τῶν σμυρνόσμεων, καὶ περιέγραψε πάντα τὰ χαρακτηριστικά του.

Μετὰ τὴν Βοτανικὴν ἦλθεν ἡ Γεωμετρία. Ὁ Ἐρικ ἐξετέλεσεν ἀκριβέστατα τὴν ἀπόδειξιν θεωρηματός τινος ἀναφερομένου εἰς τὸ ἄθροισμα τῶν γωνιῶν ἐνὸς τριγώνου.

Ὁ ἰατρὸς μετέπιπτεν ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν.

— Τώρα εἰπέ μου καὶ ὀλίγην Γεωγραφίαν, ἐξηκολούθησε. Ποία θάλασσα ὄριζει πρὸς βορρᾶν τὴν Σκανδιναβίαν, τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Σιβηρίαν;

— Ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὤκεανός.

— Καὶ με ποίας θαλάσσας συγκοινωνεῖ ὁ Ὤκεανός οὗτος;

— Μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν Εἰρηνικὸν πρὸς ἀνατολάς.

— Δύνασαι νὰ μοῦ εἰπῆς δύο τρεῖς ἀξίους λόγου λιμένας ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὤκεανοῦ;

— Μάλιστα. Τὴν Ἰοκοχάμαν εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, τὸ Μελβούρνον εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον εἰς τὴν Καλιφορνίαν.

— Ἀρῶ ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὤκεανός συγκοινωνεῖ ἀπ' ἐνὸς μὲν μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὅστις περιβρέχει τὴν χώραν μας καὶ ἀπ' ἐτέρου μὲ τὸν Εἰρηνικόν, δὲν νομίζεις ὅτι ὁ συντομώτερος δρόμος διὰ νὰ ὑπάγῃ κανεὶς εἰς τὴν Ἰοκοχάμαν ἢ εἰς τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον εἶνε ἡ Βόρειος θάλασσα;

— Βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ, θὰ ἦτο ὁ συντομώτερος δρόμος, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ τὸν κάμουν τὰ πλοῖα. Ἀλλ' ἕως τώρα ὅλοι οἱ θαλασσοπόροι ὅσοι ἐδοκίμασαν νὰ τὸν περάσουν ἐσταμάτησαν, ἐπειδὴ οἱ πάγοι δὲν τοὺς ἄφιναν νὰ προχωρήσουν παρήτησαν τὸ σχέδιόν των, καὶ ἐπέστρεψαν ὀπίσω ὅσοι εἰσπόμεσαν, καὶ δὲν ἀπέθανον ἐκεῖ ἐπάνω.

— Καὶ ἀπεπειράθησαν πολλὰς φορὰς ν' ἀνακαλύψουν τὸν βορειοανατολικὸν πόρον!

— Ἔως πενήντα φορὰς ἀπὸ τρεῖς αἰῶνας κ' ἐδῶ, ἀλλὰ ματαίως.

— Δύνασαι νὰ μοῦ ἀναφέρῃς μερικὰς ἀπὸ τὰς ἀποστολάς ταύτας;

— Ἡ πρώτη ὀργανίσθη τῷ 1523 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Φραγκίσκου - Σεβαστιανοῦ Καβότου. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρία πλοῖα διοκούμενα ἀπὸ τὸν ἀτυχῆ σὲρ Χούγκ Οὐελλουγγβάι, ὅστις ἀπέθανεν ἐν Λαπωνίᾳ μὲ ὄλον τὸ πλήρωμά του. Εἰς τῶν ὑπάρχων του ὁ Σανσελλώρ, κατ' ἀρχὰς

μὲν ἐφάνη εὐτυχέστερός του καὶ κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ μίαν εὐθείαν ὁδὸν, διὰ μέσου τῶν ἀρκτικῶν θαλασσῶν, μεταξὺ τῆς Μάγχης καὶ τῆς Ρωσίας. Ἀλλὰ καὶ οὗτος, εἰς τὸν δευτέρου πλοῦν τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησεν ἐναυάγησε καὶ ἀπέθανε. Πλοίαρχός τις σταλείς πρὸς ἀνέυρεσίν του, ὁ Στήφεν Βορόουγ κατώρθωσε νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τὸ ὁποῖον χωρίζει τὴν Νέαν Ζέμβλην ἀπὸ τὴν νῆσον Βαϊγκάτην, καὶ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Καρᾶ· ἀλλ' οἱ πάγοι καὶ αἱ ὀμίχλαι τὸν ἐμπόδισαν νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Δύο ἀποστολαὶ ἐπεχειρήθησαν τῷ 1580 ἀλλ' ἀνωφελῶς. Ἡ ἀπόπειρα ἐν τούτοις ἐπανελήθη μετὰ δεκαπέντε ἔτη, ἀπὸ τοὺς Ὀλλανδοῦς, οἵτινες διοργάνισαν τρεῖς συγχρόνως ἀποστολάς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Βάρεντς διὰ ν' ἀνακαλύψουν τὸν βορειοανατολικὸν πόρον. Τῷ 1596 ὁ Βάρεντς ἀπαλέσθη εἰς τοὺς πάγους τῆς Νέας Ζέμβλης. Μετὰ δέκα ἔτη ὁ Ἑρρίκος Οὐδσον, σταλείς ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν ἐταιρίαν τῶν Ἰνδιῶν, ἀπέτυχεν ὁμοίως εἰς τρεῖς ἀλληλοδιαδόχως ἀποστολάς. Οἱ Δανοὶ δὲν ἐφάνησαν εὐτυχέστεροι τῷ 1653. Τῷ 1676, ὁ πλοίαρχος Τζὼν Βουδ ἀπέτυχεν ὁμοίως. Ἐκτοτε τὸ πρᾶγμα ἐθεωρήθη ὡς ἀκατόρθωτον καὶ ἐγκατελείφθη ἀπὸ ὅλας τὰς ναυτικὰς δυνάμεις.

— Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐπανελήθη διόλου; ἠρώτησεν ὁ Σχβαρμεγκρόνα.

— Ἐπανελήθη ἀπὸ τὴν Ρωσίαν, ἡ ὁποία εἶχε μέγιστον συμφέρον, ὡς ὅλα τὰ βόρεια ἔθνη, νὰ εὕρῃ εὐθείαν θαλασσίαν ὁδὸν ἀπὸ τῶν ἀκτῶν της εἰς τὴν Σιβηρίαν. Ἐν δικστήματι ἐνὸς αἰῶνος ἔστειλε περὶ τὰς δέκα ὀκτὼ ἀποστολάς ἀλληλοδιαδόχως διὰ νὰ ἐξερευνήσουν τὴν Νέαν Ζέμβλην, τὴν θάλασσαν τοῦ Καρᾶ, τὰς ἀνατολικὰς καὶ δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Σιβηρίας. Ἀπὸ τὰς ἀποστολάς αὐτὰς ἐγένεον γνωστότεροι αἱ χώραι εἶναι ἀλλ' ἐθεωρήθη ὡς βέβαιον πλέον ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρεθῇ δρόμος διὰ τῆς Βορείου θαλάσσης. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς Βὰν Βάερ, ὁ ὁποῖος ἀπεπειράθη νὰ περάσῃ τὸ 1837, μετὰ τὸν ναύαρχον Λούτκε, καὶ ὁ Πάχτουσοφ ὁμολογοῦσι βῆτως ὅτι ὁ ὠκεανός οὗτος εἶνε ἑκτασις πάγου ἀπλωτος ἀπὸ τὰ πλοῖα ὅπως ἡ ξηρά.

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίς νὰ εὕρεθῇ ὁ βορειοανατολικὸς πόρος;

— Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἐξάγεται ἀπὸ τὰς πολλὰς ταύτας καὶ πάντοτε ἀνωφελεῖς ἀποπειράς. Λέγουσιν ἐν τούτοις, ὅτι ὁ μέγας θαλασσοπόρος Νόρδενσκιολδ σκοπεῖ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν δοκιμὴν, ἀπ' οὗ προτῆτερα ἔκαμε πολλὰ ταξείδια καὶ ἐξερεύνησε κατὰ μέρη τὰς ἀρκτικὰς θαλάσσας. Ἄν ἀληθεύῃ τούτο, φαίνεται ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε κατορθωτόν. Καὶ ἀρῶ αὐτὴ εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Νόρδενσκιολδ, εἶνε τὸσον σοφός καὶ ἐχειρότησιν πείραν, ὥστε πρέπει νὰ τὸν πιστεύσωμεν.

ΣΜΥΡΝΗ

[Σμύρνη καὶ μικρὰ Ἀσία ὑπὸ ἔποψιν οἰκονομικῆν καὶ ἐμπορικῆν, ὑπὸ Δημητ. Γεωργιάδου (Σμυρναίου), μετὰ προλεγόμενων ὑπὸ Ἀρθούρου Μαγιάν (Α. Mangin). Μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ σχεδίου τῆς πόλεως Σμύρνης. 1885.]

Ἡ συγγραφή βιβλίου σκοποῦντος νὰ καταστήσῃ γνωστὴν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς τὴν οἰκονομικὴν καὶ ἐμπορικὴν κατάστασιν πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν, εἴτε τῆς ἐλευθέρας εἴτε τῆς δούλης Ἑλλάδος, εἶνε ἐργασία ἐθνικὴ, ἀξία παντός λόγου καὶ πάσης τιμῆς. Διὰ τοιούτων βιβλίων γεγραμμένων μάλιστα ἐν ξενῇ γλώσσῃ, κινεῖται τὸ διαφέρον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου ὑπὲρ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Εὐρώπην νέου ἑλληνικοῦ προϊόντος καὶ βιομηχανήματος, ἢ εὐνοτεράς ἀγορᾶς, καὶ μεταφορᾶς, καὶ παραγωγῆς ἀφθονωτέρας, καθίσταται δὲ καὶ ὁ τόπος ἐν γένει γνωστός, καὶ δίδεται νέα ζωὴ ἐκάστοτε ἐνεργός, ἐκεῖ ὅπου πρότερον ὁ κάτοικος δὲν ἐφρόντιζεν ἢ περὶ παραγωγῆς πρὸς ἴδιαν μόνον αὐτοῦ χρῆσιν καὶ συντήρησιν, οὐδὲν ἔχων ἐλατῆριον, ἢ οἰονδήποτε ἄλλο συμφέρον ἀσκόπως νὰ παραγάγῃ πλείονα.

Ἐν Ἑλλάδι οἱ συνεχεῖς ἀγῶνες τῶν πολιτικῶν κομμάτων, γέννημα ὄντες οὐχὶ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἀλλὰ τῆς ιστορικῆς καταστάσεως τῆς χώρας, ἀπερρόφησαν πᾶσαν προσοχὴν τῶν κατὰ μέρος πολιτῶν ἐπὶ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, καὶ σχεδὸν οὐδὲν βιβλίον, ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἐγράφη ὑπὸ ἰδιώτου ὅπως καταδείξῃ εἰς ξένας ἀγοράς τὴν ἐγχωρίαν παραγωγὴν, εἴτε τῆς ὅλης Ἑλλάδος, εἴτε τμήματος μικροῦ. Αἱ κυβερνήσεις δὲ τῆς Ἑλλάδος σμικρὸν μόνον συνετέλεσαν εἰς τοιοῦτον ἐθνικὸν ἔργον διὰ φυλλαδίων τινῶν, καὶ διὰ στατιστικῶν ἐπίστε πληροποριῶν κατὰ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα δημοσιευομένων. Ἐν τῇ ἐκθέσει δὲ τῇ τελευταίᾳ τῶν Παρισίων ἐγένετο βῆμά τι πρὸς τὰ πρόσω ἐκδοθεῖσων μονογραφιῶν ἑλληνιστῆ καὶ γαλλιστῆ τῇ χορηγίᾳ καὶ προτροπῇ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων περὶ τῶν ζῶων τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Χελοδάτχ, περὶ τῶν ὄρυκτῶν ὑπὸ τοῦ κ. Κορδέλλα, περὶ τῆς γεωργίας ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τοῦ κ. Τομπάζη, καὶ στατιστικαὶ σημειώσεις ὑπὸ τοῦ κ. Μανσόλα.

Ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δουλείας, ὅτε ἡ Ἑλλάς διετέλει ἐτι μᾶλλον χώρα ἄγνωστος, οὐ μόνον ἰδιώται ἦλθον εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ξένοι κυβερνήσεις, ὡς ἡ τῆς Γαλλίας, ἀπέστειλαν εἰδικούς ἀνδρας πρὸς ἐξερευνησιν οὐ μόνον τῆς γεωγραφίας καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων ἀλλὰ καὶ τῶν προϊόντων, τῆς ἐμπορίας, καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ ἐκθέσεις τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ προξένου τῆς Γαλλίας Φέλιξ Μπωζοῦρ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου κατὰ τὰ

Ὁ ἰατρὸς Σχβαρμεγκρόνα ἔτυχεν ἂν εἰς τῶν θερμῶν θαυμαστῶν τοῦ Νόρδενσκιολδ· διὰ τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἔφερε τὸν λόγον περὶ τοῦ βορειοανατολικοῦ πόρου. Ἡ ὑχαριστήθη λοιπὸν τὰ μέγιστα ἐκ τῆς εὐκρινείας τῶν ἀπαντήσεων τούτων.

Τὸ βλέμμα του εἶχε προσηλωθῆ ἐπὶ τοῦ Ἐρικ Ἐρσεβον μετ' ἐμφράσεως ζωηροτάτου ἐνδιαφέροντος.

— Ποῦ τὰ ἔμαθες, παιδί μου, ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα; ἠρώτησε μετὰ σιγῆν ἀρκούντως μακρᾶν.

— Ἐδῶ, ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ, ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ.

— Δὲν ἐπῆγες ποτὲ εἰς ἄλλο σχολεῖον.

— Ὁχι.

— Ὁ κύριος Μαλάριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καυχᾶται διὰ σέ! ἐξηκολούθησεν ὁ ἰατρὸς στραφεὶς πρὸς τὸν διδάσκαλον.

— Εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν Ἐρικ, εἶπεν οὗτος. Τὸν ἔχω ὀκτὼ ἔτη μαθητὴν μου, διότι ἦλθε πολὺ μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἀνέκαθεν ἦτο ὁ πρῶτος τῆς τάξεώς του.

Ὁ ἰατρὸς ἐβυθίσθη καὶ πάλιν εἰς τὴν σιωπὴν του. Οἱ ὀξεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ ἔμενον προσηλωμένοι ἐπὶ τοῦ Ἐρικ μετὰ παραδόξου ἐντάσεως. Ἐφαίνετο ἀσχολούμενος εἰς τὴν λύσιν προβλήματός τινος, ὅπερ δὲν ἐνόμισε κατάλληλον νὰ διατυπώσῃ ὑψηλοφώνως.

— Κανεὶς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κάμῃ καλλιτέραν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, θεωρῶ λοιπὸν ἀνωφελὲς νὰ ἐξακολουθῶω περισσότερον τὴν ἐξέτασιν! Ἀπ' οὗ δὲ καὶ ὁ κύριος Μαλάριος εἶνε σύμφωνος, φθάνει ἕως ἐδῶ σήμερα καὶ πηγαίνετε, παιδιὰ μου.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ διδάσκαλος ἐκρότησε τὰς χεῖράς του. Πάντες οἱ μαθηταὶ ἀνηγέρθησαν συγχρόνως, συνήθησαν τὰ βιβλία των καὶ παρετάχθησαν εἰς τέσσαρας σειρὰς ἐν τῷ πρὸ τῶν θρανίων κενῷ χώρῳ.

Ὁ Μαλάριος ἐκρότησε καὶ δευτέρου τὰς χεῖρας. Ὁ λόγος ἤρχισε βαδίζων καὶ ἐξῆλθε μὲ ἔρρυθμον βῆμα.

Ἄμα τῷ τρίτῳ κροτήματι τῶν χειρῶν αἱ τάξεις διεσπάρθησαν καὶ τὰ παιδιὰ ἀπῆλθον φαιδρὰς ἐκβάλλοντα κραυγὰς. Μετὰ τινα δευτερόλεπτα διεσκορπίσθησαν περὶ τὰ κυανᾶ ὕδατα τοῦ ὀρμίσκου, ἐν ᾧ ἡ Νορὴ ἀντικατοπτρίζει τὰς χορτοπλινθοσκεπεῖς στέγας τῆς.

[Ἐπταὶ συνέχεια].

Ὅλον τὸν κόσμον γύρην, πονέντε καὶ λεβάντε, νὰ ἔρω νὰ φίλον πιστικὸν ἄν καὶ τὸν ἀπάτο μου. Δὲν ἦνρα φίλον πιστικὸν μηδ' ἀδελφὸ καλλιάν του ἄν τὸ σπαθάνι μ' ἀδελφὸ, ἄν τὸ πουγγὶ μου φίλο. Κι' ὅπου κανεὶς καὶ πόλεμος πόλεμα σὺ σπαθί μου, κι' ὅπου ναι γάμος καὶ χαρὰ ἔδιδας σὺ πουγγὶ μου.

(Δημιῶδες κρητικὸν ᾄσμα.)

ἐτη 1787 μέχρι 1797, ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα περιήγησις τοῦ Σικελιώτου Σαβερίου Σκορράνη (1799), ἢ τοῦ Σοννίνη καὶ πολλῶν ἄλλων ἐγένοντο χάριν τοῦ γαλλικοῦ κυρίως ἐμπορίου, καὶ τῆς βιομηχανίας. Μεγάλως δὲ συνετέλεσαν αἱ περιηγήσεις αὐτῶν μετὰ τῶν λοιπῶν συγγραφέων, οἵτινες περιηγήθησαν τὴν Ἑλλάδα χάριν ἀρχαιολογικῶν καὶ βοτανικῶν ἐρευνῶν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν παραγωγὴν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων, ἐπιβάλλεται καθήκον εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς· νὰ δεῖξωμεν τὴν παραγωγὴν τοῦ τόπου, ὅπως προσελκύσωμεν καὶ τὸ ξένον ἐμπόριον καὶ τὰ κεφάλαια.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐξεδόθησαν συγγραφαὶ τινες ἑλληνιστί περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, ὧν ἀρίστη εἶνε ἡ τοῦ κ. Βερναρδάκη «Περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐμπορίου» ἢ καὶ βραβευθεῖσα ἐν τῷ δοσιεῖρ διαγωνισμῷ· ἐξεδόθησαν δὲ καὶ στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσιν οὔτε πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἐγχωρίων, οὔτε πρὸς ὁδηγίαν τῶν ξένων· αἱ δὲ στατιστικαὶ πληροφορίαι στεροῦνται ἐτι τῆς ἀκριβείας, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ στατιστικὴ ἐπιστήμη, ἣτις θεωρεῖται σήμερον ὁ μόνος ὁδηγὸς τῆς δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς οἰκονομίας.

Ἄλλ' ἔλθωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Σμύρνης καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ τούτου εἰδικὴν μελέτην τοῦ κυρίου Δημητρίου Γεωργιάδου ἐκ Σμύρνης.

Ἡ Σμύρνη, ἡ ἑλληνικωτάτη αὕτη τῶν πόλεων τῆς Ἰωνίας, διετήρησε μέχρι σήμερον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν προνομιοῦχον ἐμπορικὴν αὐτῆς θέσιν, συγκεντροῦσα ἐν ἑαυτῇ τὸ ἐμπόριον τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ πολλὰ εἶδη ἐμπορίου τῶν μεσογαιωτέρων χωρῶν τῆς Ἀσίας. Θεωρεῖται δὲ ἡ Σμύρνη μίαν τῶν πλουσιωτάτων καὶ τερπνοτάτων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς καὶ τῆς μαγευτικῆς χάριτος τῶν περὶ αὐτὴν ἐξοχῶν. Ὁ κατάλογος τῶν περὶ Σμύρνης γραψάντων εἶνε μακρὸς, μνημονεύομεν δ' ἐνταῦθα μόνον τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν εἰδικῶς περὶ τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς γραψάντων ξένων. Πρῶτος τούτων εἶνε ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου ὁ ἐξ Οἰκονόμων γράψας «Αὐτοσχέδιον διατριβὴν περὶ Σμύρνης τῷ 1817,» ἣτις ἀνετυπώθη τῷ 1831 ἐν Μελίτη καὶ τῷ 1869 ἐν Σμύρνη, διαλαμβάνουσαν περὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Σμύρνης τὸ ἔργον τοῦτο μετέφρασε γαλλιστί τῷ 1868 ὁ Bonaventure Slaars, καὶ συνεπλήρωσε δι' ὑποσημειώσεων καὶ προσθηκῶν ἱστορικῶν, ἀρχαιολογικῶν ἰδίως πολυτίμων, καταστήσας δεκαπλασίαν τὴν ἔκτασιν τοῦ πρωτοτύπου κειμένου. Τῷ 1868 ἐξέδωκε καὶ ὁ κ. Κυριακ. Δ. Μυλωνᾶς ἐναίσιμον διατριβὴν περὶ Σμύρνης λατι-

νιστί. Τελευταῖον δ' ἔργον εἶνε τοῦ κ. Μ. Τσακυρόγλου, «Τὰ Σμυρναϊκά, ἥτις ἱστορικὴ καὶ τοπογραφικὴ μελέτη περὶ Σμύρνης 1876.» Ἐξεδόθη μόνον τὸ πρῶτον μέρος διήκον μέχρι τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Ἐκ τῶν περὶ τῆς ἐμπορίας δὲ γραψάντων ἐν παρόδῳ περὶ Σμύρνης σημειοῦμεν τὸν Ἄγγλον περιηγητὴν Charles Mac-Farlane 1828, Constantinople, et la Turquie en 1828 (Σελίς 55 τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως). Τὸν Somini (Voyage en Grèce et en Turquie) 1801. Ὁ Luigi Storari ἐδημοσίευσεν τῷ 1857 μετὰ μεγάλου σχεδίου τῆς πόλεως ὁδηγὸν τῆς Σμύρνης ἰταλιστί καὶ γαλλιστί. Ὁ Cherzer πρόξενος αὐστριακὸς ἐξέδωκε διατριβὴν περὶ τῆς Σμύρνης εἰδικῶς πραγματευθεὶς περὶ τῶν προϊόντων καὶ τοῦ ἐμπορίου.

Ἡ πληρεστέρα ὁμῶς πασῶν τῶν μελετῶν περὶ Σμύρνης ὑπὸ ἔποψιν οἰκονομικὴν καὶ ἐμπορικὴν εἶνε ἡ τοῦ Κ. Γεωργιάδου, ἣν ἔγραψεν ὅπως ἀναγνωσθῆ ὑπὸ ἀλλοδαπῶν βιομηχάνων, ἐμπόρων, οἰκονομολόγων, τραπεζιτῶν καὶ πολιτικῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ τὸν πρόλογον γράψας Α. Μαγκέν.

Τὰς στατιστικὰς πληροφορίας ὁ κ. Γεωργιάδης ἤντηλσεν ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ ὑπουργείου τοῦ ἐμπορίου τῆς Γαλλίας, καὶ ἐκ τῶν ἀρχείων τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων τῶν Παρισίων καὶ τῆς Μασσαλίας.

Τὸ ὅλον ἔργον τοῦ ὁ κ. Γεωργιάδης, ἀποτελούμενον ἐκ 264 σελίδων, διήρσεν εἰς τρία μέρη· ἐν τῷ πρώτῳ πραγματεύεται συντομώτατα μὲν περὶ τῆς γεωγραφίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκτενέστατα δὲ περὶ τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας, τῆς κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως, καὶ περὶ τῆς διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας τῆς Σμύρνης, ἣτις περιλαμβάνει νῦν τὰς ἀρχαίας ἐπαρχίας τῆς Φρυγίας, Λυδίας, Ἰωνίας, Γαλατίας, Πισιδίας καὶ Λυκίας.

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι εἰσέρχεται εἰς ἐκθεσιν ἱστορικὴν, γράφων διὰ Γάλλους περὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἀρχαίου τῆς Μασσαλίας μετὰ τῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου, ἀνήκοντος εἰς τὴν εἰδικὴν ἱστορίαν τοῦ ἐμπορίου τῆς Γαλλίας, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου ἐν ᾧ ὁ λόγος περὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς Γαλλίας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, δὲν θέλομεν κάμει λόγον, περιοριζόμενοι εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν κεφαλαίων τοῦ Α' μέρους.

Μετὰ βραχυτάτην γεωγραφικὴν διαγραφὴν ὁ κ. Γεωργιάδης εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκθεσιν ἐνὸς ἐκάστου εἶδους τῶν προϊόντων τῆς ἐπαρχίας ἐκθέτων τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς, τὸ ποσόν, τὰς τιμὰς, καὶ πᾶσαν πληροφορίαν ἀναγράφων περὶ τῆς ἐμπορίας καὶ τῆς καλλιέργειας, τῆς μεταφορᾶς, τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν καθ' ἃ πωλεῖται, τὰς χημικὰς ἀλλοιώσεις τῶν προϊόντων, καὶ νοθεύσεις, αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὰ προτιμητέα

ἢ ἀπορριπτέα, ἀναφέρει τὰ διάφορα εἶδη μετὰ τῶν κοινῶν ἐτι ὀνομάτων αὐτῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις περὶ τῶν δημοτικῶν καρπῶν μανθάνομεν, ὅτι ἡ ἐπαρχία Σμύρνης ὑπερτερεῖ πᾶσαν ἄλλην τοῦ Ὄθωμανικοῦ κράτους ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν. Ἐπὶ εὐφορίας ἡ παραγωγὴ τῆς κριθῆς φθάνει μέχρι τῶν 100,000 τόννων. Ἡ καλλιτέρα δὲ ποιότης τῆς κριθῆς, ἡ χρῆσιμος εἰς τὴν ζυθοποιίαν, παράγεται ἐν τῇ περιοχῇ τῶν χωρίων Μενεμένης καὶ Δικέλι, ἀποστέλλεται δὲ εἰς Ἀγγλίαν, εἰς Ἀμβέρσαν, εἰς Γερμανίαν, καὶ εἰς τὰ βόρεια τῆς Γαλλίας πρὸς κατασκευὴν οἴνοπνεύματος.

Ὡς πρὸς τὸν βάμβακα τῷ 1783 μανθάνομεν ὅτι ἡ Μικρὰ Ἀσία παράγαγε 42-43,000 δέματα, μετὰ τὸν πόλεμον δὲ τῆς Ἀμερικῆς ἡ παραγωγὴ ἀνῆλθε μέχρις 150,000 δεμάτων, ἀξίας 60,000,000 φράγκων· ἀλλὰ πρὸ τινος αὐτῆς ἠλαττώθη εἰς 12-25,000 δέματα· τῷ 1878 ἀνῆλθεν εἰς 34,500 δέματα, ἐξ ὧν εἰς τὴν ἐλευθέρην Ἑλλάδα εἰσήχθησαν 1,700 δέματα.

Σημαντικωτάτη εἶνε ἡ παραγωγὴ τοῦ ὀπιου, ἐξ οὗ τῷ 1881 εἰσήχθη εἰς τὴν Γαλλίαν ποσὸν ἀξίας 653,000 φράγκων. Οἱ καθῆαι δὲ τοῦ μήκωνος (grains de pavot), ἐξ οὗ τὸ ὀπιον, ἢ ὁ καρπὸς, χρῆσιμος εἰς τὴν ἰατρικὴν, στέλλονται εἰς τὰ βόρεια πρὸ πάντων τῆς Γαλλίας. Ἡ παραγωγὴ τοῦ τῷ 1877 ἔφθασεν εἰς 9,500 κούρες (1 κούρα=40-65 ὀκάδ.)

Σησαμόν. Ἡ καλλιέργεια τούτου αὐξάνει κατ' ἔτος, ἔφθασε δὲ ἡ παραγωγὴ μέχρι τῶν 100 χιλιάδων σάκων ἀξίας 600,000. Ἐκ τοῦ σησαμοῦ ἐξάγουσι τὸ ἐλαιον, ὅπερ πωλοῦσι κατὰ μέρος, τὸ ὑπολειπόμενον δὲ ἀλέθοντες παράγουσι τὸ γνωστὸν ταχίρι.

Σταφίδες καὶ οἶνοι. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ἐκτείνεται εἰς ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν Σμύρνης. Ἐνεκα τῆς ἐνσκηψάσης ἀσθενείας τῶν ἀμπέλων ἐν Γαλλίᾳ, ἐξάγονται μεγάλα ποσότητες σταφίδος *ροζακιᾶς* καὶ *σουλτανίνας*· τῷ 1873 ἡ ἐξαγωγή ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀξίαν τῶν 642,000 φράγκων, τῷ δὲ 1881 εἰς τὴν ἀξίαν τῶν φράγκων 10,604,360· παρήχθη δ' ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σμύρνης τῷ 1881 σταφίδος σουλτανίνα 204,300 καντάρια, καὶ ροζακιᾶ 336,000, μαύρη δὲ σταφίδος 523 χιλ. Ὁ κ. Γεωργιάδης διὰ μακρῶν ἀναπτύσσει τὰς δαπάνας τῆς παραγωγῆς οἴνου ἐκ τῶν σταφίδων, καὶ προτρέπει γαλλικὰς οἰνοποιητικὰς ἐταιρίας νὰ ἀναλάβωσιν ἐπὶ τόπου τὴν κατασκευὴν οἴνου διὰ καλλιτέρων καὶ ἐπιστημονικωτέρων μεθόδων, ἐξαρκοῦντος πρὸς τοῦτο κεφαλαίου 200,000 φράγκων. Κατακρίνει δὲ τοὺς δασμούς, οὓς ἐπέβαλεν ἡ Γαλλία ἐν γένει εἰς τὴν σταφίδα, καὶ μάλιστα τὴν μύρην, τὴν χρῆσιμον οὖσαν πρὸς παραγωγὴν ἀποκλειστικῶς οἴνοπνεύματος, τὰ αὐτὰ

σημειοὶ καὶ διὰ τὴν κορινθιακὴν σταφίδα τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος.

Τὰ σῦκα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας θεωροῦνται ὡς τὰ ἐκλεκτότερα παντὸς ἄλλου τόπου. Αἱ συκαὶ αὐτῆς δὲν εὐδοκίμοῦσι μεταφυτευόμεναι εἰς ἕτερον ἔδαφος· ὅπου δὲ μετεφυτεύθησαν μετὰ τινος χρόνου ἐξεφυλίσθησαν. Ἡ παραγωγὴ τῶν σῦκων τῷ 1864 ἀνῆλθεν εἰς 92,000 καντάρια, ἔκτοτε δὲ τεραστίως ἠύξησε μέχρι 12,000 τόννων ἀξίας 10,000,000 φράγκων. Εἰς Γαλλίαν τῷ 1881 εἰσήχθησαν 2,000 τόννοι, ἀξίας 1,105,290 φράγκων. Τὰ ἐν κλωσιδίῳ ἐκλεκτὰ σῦκα ἐξάγονται εἰς Ρωσίαν, Γερμανίαν, Ἀμερικὴν, Ἀγγλίαν. Εἰς τὴν Γαλλίαν δὲ τὰ τῆς κατωτέρας ποιότητος. Ἀπὸ τινος δὲ χρόνου τὰ ἄχρηστα καὶ ἀκόβλητα σῦκα ὄλων τῶν ποιότητων ἀγοράζονται εἰς τὴν Αὐστρίαν, ἐνθα κατασκευάζεται εἰδὸς τι εὐγεύστου καφέ.

Βελαρίδι. Ἡ παραγωγὴ τοῦ προϊόντος τούτου, ὅπερ κυρίως πωλεῖται εἰς Ἀγγλίαν, κατ' ἔτος φθάνει εἰς 1 ἑκατομ. κανταρίων, ἀξίας 15 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Ερυθρόδαρον (ρίζαρι). Ἡ παραγωγὴ τούτου μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν χημικῶν οὐσιῶν πρὸς ἐρυθρὰν βαφὴν ἠλαττώθη· μόλις ἡ ἐξαγωγή κατ' ἔτος φθάνει εἰς τὴν ἀξίαν τῶν 100,000 φράγκων.

Ἐλαιον. Ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐλαίου κατ' ἔτος ἀνέρχεται εἰς 200,000 καντάρια, ἀξίας 9 ἑκατομ. Τῷ 1881 ἐξήχθησαν 11,278 βαρέλια ἐλαίου, ἀξίας 2,383,400, φράγκων εἰς Ἀγγλίαν καὶ Ρωσίαν.

Ἐξαγωγή ὡσαύτως σημαντικὴ γίνεται κυάμων, κόμμεως τραγακαρθίνου, ἀνωτέρας ποιότητος τοῦ παραγομένου ἐν Πελοποννήσῳ, Συρίᾳ, καὶ Αἰγύπτῳ· *σακκαμορίας*, *γλυκορριζῆς*, καὶ *μαστίχης* ἐκ μόνης τῆς Χίου παράγεται 130 χιλιάδας ὀκάδας, ἀξίας μέχρι 2 ἑκατομμυρίων φράγκων. *Κηροῦ* ἐξαγωγή ἀξίας 600,000 φραγ. Τῶν *μαλλίων* τῶν ἀπλύτων ἡ παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 2,000 καντάρια καὶ εἰς 7,000 τῶν πεπλυμένων.

Σημαντικὸν εἶνε τὸ ἐμπόριον τῶν ἀκατεργάστων *δερμάτων*, ἐξ ὧν γίνεται ἐξαγωγή ἀξίας 2,000,000 φράγκων, καὶ τῶν *σπόγγων* τῶν νήσων Σύμης, Γόδου καὶ Καλύμνου.

Ἐκ τῶν βιομηχανημάτων τῶν ἐγχωρίων ἐξάγονται μόνον *τάπητες* ἀξίας 3 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν προϊόντων τούτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰδικώτερον τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης, τῶν ἐξαγομένων ἐκ τῆς πόλεως Σμύρνης, ἐκ ταύτης ἐτι ἐξάγονται προϊόντα μεσογαιωτέρων μερῶν, οἶον τῆς Βαγδάτης, Δαμασκού, Περσίας καὶ πολλῶν μερῶν τοῦ Πόντου, ὡσαύτως τῆς Ρωμυλίας. Τὰ φημιζόμενα δέρματα τῆς Ἀγκύρας,

τό σήσαμον, τὰ μαλλία, τὰ δέρματα τῆς Καρμανίας, τῆς Ἀδριανουπόλεως, τοῦ Βόλου, τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ τάπητες τῆς Περσίας μόνον διὰ τῆς Σμύρνης ἐξάγονται.

Ἡ γεωργία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σμύρνης, οὕση ἐντελῶς γεωργικῇ, εὐρίσκειται ἐν τῇ πρωτογενῇ αὐτῆς καταστάσει, πιεζομένη ὑπὸ ἀδίκου καὶ καταθλιπτικῆς φορολογίας καὶ ὑπὸ τῆς ἐλλείψεως ἀσφαλείας, συγκοινωνίας καὶ δικαιοσύνης. Ἡ ἔλλειψις προστασίας τῆς βιομηχανίας κατέστησεν ἀδύνατον πᾶσαν βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν. Νηματοουργεῖα τινὰ ἰδρυθέντα κατεστράφησαν. Φέρει δὲ ὁ συγγραφεὺς εἰς σύγκρισιν τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, τόπον πτωχότερον τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης, ἐνθα τὰ νηματοουργεῖα εὐτυχοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων μὲ ὄλον τὸν διαγωνισμὸν τῶν ἀγγλικῶν ἐργαστησίων. Θεωρεῖται δὲ ὁ βᾶμβας τῆς Σμύρνης ἀνωτέρας ποιότητος τοῦ τῶν Ἰνδιῶν, οὕτως ποιῶσι χρῆσιν οἱ Ἄγγλοι.

«Ὅπως κατανόησεν τις,» γράφει, «τί ἰδύνατο ν' ἀποφέρῃ ἢ εἰς Τουρκίαν εἰσαγωγὴ λογικοῦ συστήματος ἀγρονομικοῦ διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν κατοίκων, ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα εἰς τὰς προόδους τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος ἐν διαστήματι 50 ἐτῶν ἂν καὶ ἔχει αὕτη γῆν ἥττον πλουσίαν καὶ γόνιμον ἢ ἡ Μικρὰ Ἀσία, ὅμως ἐπῆλθον ἀπίστευτα ἀποτελέσματα, καὶ ταῦτα ποῖν ἢ ἡ Ἑλλὰς εἰσαγάγῃ πανταχοῦ εἰς τὸν τόπον τέλειον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀγρονομικὸν σύστημα.»

Ὁρθῶς δὲ παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐν γένει ἐκπαίδευσις δὲν συντελεῖ παντάπασιν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, αἱ δ' ἐπὶ τούτου παρατηρήσεις τοῦ ἀρμόζουσι τόσον εἰς τὴν δούλην, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐκ ταύτης δυστυχῶς, ἧτις ὄφειλε νὰ ἦνε ὑπογραμμὸς πάσης διοργανώσεως ἐκπαιδευτικῆς, διαδοθὲν καὶ εἰς τὴν δούλην. «Ἡ ἐκπαίδευσις, γράφει ὁ κ. Γεωργιάδης, οὐδὲν ἔχει θεμέλιον οὐσιαστικόν, στερεῖται ὑποστάσεως καὶ στερεότητος. Μᾶς διδάσκουσι ζώσας γλώσσας, κλασσικούς συγγραφεῖς, ὀλίγην ἱστορίαν, γεωγραφίαν καὶ γνώσεις τινὰς μαθηματικῶν. Ἰδοὺ τὸ πᾶν. Οὐδεμία γνῶσις πρακτικῆ, οὐδεμία κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ μόρφωσις, ἣν καὶ αἱ οἰκογένειαι ἡμῶν ἀδυνατοῦσι νὰ μᾶς διδάξωσιν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰσερχόμεθα ἀμαθῆ παιδιὰ εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἐξερχόμεθα μετὰ τινὰ ἐπιζυμωμένοι ἐν τῇ σχολαστικότητι, μετ' ἀξιώσεων γελοίων, θεωροῦντες τὴν γραμματικὴν ἡμῶν ὑπεροχὴν ὡς ἐκπίπτουσαν ἂν ἀκολουθήσωμεν τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων, ἢ τὸ ἐμπορικὸν στάδιον.» Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται διὰ μακρῶν, θεωρεῖ δὲ, ὅτι ἐνεκα προλήψεων κοινωνικῶν παρ' ἡμῖν, πολλοὶ προτιμῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ καὶ νομικοῦ, ἢ τὸ τοῦ

ἐμπόρου, τοῦ βιομηχανοῦ καὶ τοῦ γεωργοῦ. Τοῦτο δογματικῶς ἐκπερόμενον δὲν εἶνε νομιζόμενον ἀκριβὲς κατὰ πάντα, διότι δὲν προέρχεται ἢ κατὰστασις αὕτη ἐκ κοινωνικῶν προλήψεων, ἀλλ' ἐκ τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐκ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς γεωργίας καὶ πάντων τῶν παραμαρτούντων αὐτῇ κλάδων. Ὅπως ἡ γεωργία ἀποφέρῃ κέρδη, ἔχει πρώτιστα χρειαὴν συγκοινωνίας, προστασίας, τραπέζης γεωργικῆς, ταχείας ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἀλλὰ ταῦτα παρ' ἡμῖν ἐτι ἐλλειπῶς ἔχουσι· τίς δὲ καταρτισθεὶς ὅπως δήποτε δι' ἐγκυκλοπαιδικῆς παιδείσεως θέλει ἀσκήσει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωργοῦ μὴ δυνάμενος νὰ ἀποκομίσῃ πλεῖονα τῶν ὅσων ὁ πατήρ αὐτοῦ ἀπεκόμισε; Πῶς νὰ ἐπιδιώξῃ δὲ μείζονα παραγωγὴν μὴ ἔχων πῶς νὰ μεταφέρῃ εὐανότερον τὰ προϊόντα του, καὶ κατισχύσῃ ἐν τῷ ἀγοραίῳ διαγωνισμῷ; πῶς ν' αὐξήσῃ τὴν καλλιέργειαν πολλαπλασιαζὼν τὰς φυτείας, εἰσαγωγῆν μηχανῶν, βελτιῶν τὰ προϊόντα του, ὅταν δανείζηται ἐπὶ ὑπερόγκῳ τόκῳ; Τὰ πάντα λοιπὸν συμβαδίζουσιν ἐν τῷ κοινωνικῷ ὀργανισμῷ, καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν κλάδος τις νὰ βελτιωθῇ μεμονωμένως ἄνευ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐχόντων ἄμεσον μετ' αὐτοῦ σχέσιν. Ταῦτα δ' ἐτι μᾶλλον ἀρμόζουσιν εἰς τοὺς τὴν δούλην Ἑλλάδα οἰκοῦντας, ὅπου πᾶν φυτὸν τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητος μαραινέται, καὶ ἂν ἀποφέρῃ καρπούς, οὗτοι ἀποκομίζονται ἀσθενεῖς, ἄνευ γενναίου καὶ πλουσίου χυμοῦ.

Ἡ πόλις τῆς Σμύρνης κατοικεῖται ὑπὸ 200 χιλιάδων κατοίκων. ἔχει δὲ ὑπὲρ τὰς 25,000 οἰκίας, καὶ 800 περίπου ἐμπορικὰ καταστήματα. Ἕλληνας ὑπολογίζονται 100,000, Τούρκου 50,000, Ἰσραηλίται 15,000, Εὐρωπαῖοι 10,000, Ἀρμένιοι 7,000, καὶ ἄλλοι ζῆνοι. Ἐκ τῶν ἐν Σμύρῃ Εὐρωπαϊκῶν ἀποικίων ἢ τῶν Ἀγγλῶν εἶνε ἡ σημαντικώτερα· συνετέλεσε δὲ τὰ μέγιστα ἢ ἀγγλικὴ ἀποικία εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ διανοητικῆς καταστάσεως τῶν Σμυρναίων.

Οἱ Γερμανοὶ ἐπίσης ἐν Σμύρῃ διὰ τῆς νομοσύνης αὐτῶν μᾶλλον ἢ τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς φιλεργίας, ἐπιδρῶσι σπουδαίως ἐπὶ τῆς ἐκεῖ κοινωνίας. Ἐπιδειξιώτατα δὲ ἐχρησιμοποίησαν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν διεθνή χαρακτῆρα, ὃν εἶχον ἄλλοτε τὰ γαλλικὰ σχολεῖα ἐν Σμύρῃ· καὶ ἤδη εἰς τὰ σχολεῖα τὰ γερμανικὰ συχνάζουσι παῖδες πάσης ἐθνικότητος. Κατενόησαν, ὅτι παρῆλθεν ὁ χρόνος, τοῦλάχιστον ἐν Σμύρῃ, καθ' ὃν προσεπάθουν οἱ ἐν τοῖς σχολείοις διδάσκοντες νὰ ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν, ὅπερ διατηροῦσιν ἐτι οἱ Γάλλοι διδάσκαλοι.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

Α'

Οἱ σκλάβοι

Ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταεν, ἀφέντης ὁ Κρυτάγων,
Δίνει 'ς τοὺς σκλάβους ἑλευτεριά, 'ς τοὺς ἔνους
[τὴν πατρίδα]

Ὁ Κροῦμος τοὺς ἐσκλάβωσεν, ἀνάθεμα 'ς τὸν Κροῦμο!
Ἐικοσι χρόνους ἔλυοναν 'ς τὴν ἐνετειὰ τὴν ἐρηί,
Κ' οἱ ἄντρες ἐγεράσανε κ' οἱ νοῖοι γεινήκαν ἄντρες,
Λεβένταις τὰ παιδόπουλα, μητέρας ἢ παιδοῦλαις.
'Ἀλλοίμονο 'ς τὰ γηρατεῖα κ' ἄλλοίμονο 'ς τὰ νιάτα
Π' ἀνθοῦνε καὶ καρποφοροῦν καὶ ζοῦν καὶ μεγαλώνουν
Μέσ' 'ς τῆς σκλαβιάς τὴν ἐρημίά, μέσ' 'ς τῆς σκλαβιάς
[τὸν Ἄδη!]

Ὅμως ἀλλάζουν οἱ καιροί. Τὸν Κροῦμο ἢ γῆ τὸν
[τρώει,

Τώρα 'ς τὴν Πόλι με μισὰ Θεόφιλος ὀρίζει,
Τώρα τοῦ Κροῦμο τοῦ σπαθὶ κρέμεται καὶ σκουριάζει.

Ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταεν, ἀφέντης ὁ Κρυτάγων·
Φεύγουν οἱ σκλάβοι, μαζωχτοὶ περνοῦν ἀπὸ ἔμπρο-
[στά του

Κι' ἀπάνου 'σὲ χρυσὸ θρονὸν τοὺς ἀγναντεύει Ἐκεῖνος.
Περνοῦν γυναῖκες μὲ παιδιὰ καὶ μὲ ραβδία γερόντι,
Λεβένταις μὲ φορτώματα, κορίτσια μὲ ἔσκαλidia,
Περνάει πείνα, δυστυχία, καὶ γύμνια καὶ τρεμοῦλα.
'Ἡ ἔμμορφαὶς παράλασαν ἀπ' τῆς σκλαβιάς τὸν πόνο,
Κ' οἱ ἄρχοντες ἀπ' τὴν δουλειὰ κ' ἀπὸ τὴν κακοπάθεια.
Τὸ χῶμα τὸ βουλγάρικο, οἱ κάμποι, τὰ βουνά του,
'Ἐβύλαγαν τάγκαθια τῶν μονάχα γιὰ τοὺς σκλάβους,
Κ' εἶχαν γιὰ τοὺς ἐλευθέρους τὰ ρόδα τῶν μονάχα,
Κι' ὁ ἦλος τοὺς ἐπλόγιζε χωρὶς νὰ τοὺς λισταῖν·
Κι' ὁ ἴσκιος τοὺς ἐπάγωνε χωρὶς νὰ τοὺς δροσίη·
Περνοῦν χιλιάδες μαζωχτοὶ ἔμπροστά του οἱ σκλα-
[βωμένοι

Καὶ πότε ἀναστενάζουσε καὶ πότε ἀχνογελοῦνε,
Καὶ σμίγουν πόνος τῆς σκλαβιάς κ' ἐλπίδα τῆς
[πατρίδος

'Σ τοὺς ἀναστεναγμοὺς αὐτοῦ, 'ς τὰ χνόγελα ἐκεῖνα,
'Ἀκόμα ἄλιγ' ὑπομονὴ κ' ἄκόμα ἄλιγο δρόμο
Καὶ θὰ πατήσουν ἄλλη γῆ κ' ἄλλο οὐρανὸ θά ἴδουνε,
Ποῦ θά'χῃ ρόδα πλεῖα γι' αὐτοὺς καὶ ζέστη καὶ
[δρροσύλα.

Πατρίδα! κάθε ὄμμορφα μόνον ἐσὺ τὴν ἔχεις!

Ὁ βασιλεὺς εἶνε κακὸς, Χριστὸ δὲν προσκυνεῖ·
Προχτές ἀκόμα ὁ Μανουὴλ ὁ ἅγιος ὁ Δεσπότης
Μαρτύρησε ἔμπροστά 'ς αὐτὸν γιὰ τοῦ Χριστοῦ
[τὴν πίστι·

Μὰ τώρα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ 'σά' νὰ τὸν ἔχει φτάσει
Καὶ 'σάν νὰ τὸν ἐφῆτισε, 'σάν νὰ τὸν ἡμερώνῃ,
'Ἀναγαλλιάζει ἀπάντεχα, κρυφὴ χάρα τὸ νοιώθει
Ποῦ δίνει τὴν ἐλευθερίαν 'ς τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο,
Ποῦ κάθε σκλάβος προσπερνᾷ καὶ τότε προσκυνεῖ·
[τὰ χρόνια,

Μόν' ἕνας δὲν τὸν προσκυνᾷ, δὲν σκύβει τὸ κεφάλι
Δὲν εἶνε δράκος 'ς τὸ κορμί κ' ἄντρας σωστός 'ς
[τὰ χρόνια,

'Ἀκόμα χτές παράτησε τὰ φρόντιστα παιγνίδια·
'Ἐχει ψηλὸ τ' ἀνάστημα κ' εὐγενικὴ τὴν χάρι,
Εἶνε παιδί 'ς τὴν ἐξνοιασιὰ καὶ ῥήγας 'ς τὸ καμάρι
Κ' εἶν' ἄρχοντας 'ς τὴν φορεσιὰ κ' αὐγερινός 'ς
[τὰ κάλλη·
'Σ τὴν ἄκρη ἀπ' τὴν χλαμύδα του, λεβέντικα ῥηγγμένη,
'Ἀϊτόπουλά εἶνε κεντιστὰ μὲ πούλια καὶ τυρτίρι.

Ἐν τῇ τοπαρχίᾳ τῆς Σμύρνης ἐπὶ πληθυσμοῦ 210,000 Ἑλλήνων ὑπάρχουσι 240 σχολεῖα τῶν δύο φύλων, εἰς ἃ φοιτῶσι 17,000 παῖδων. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς τῆς Σμύρνης περιέχει 20,000 τόμους, 145 χειρόγραφα, τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον 500 τεμάχια, ἢ δὲ συλλογὴ τῶν ἀγγείων 1,500.

Ὁ κ. Γεωργιάδης μετὰ ταῦτα εἰσέρχεται εἰς τὰ τῆς δημοσίας διοικήσεως τῆς Ἐπαρχίας, εἰς τὰ τῆς δικαστικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, εἰς τὸ τελωνειακὸν δασμολόγιον. Εἰδικὸν δὲ κεφάλαιον ἀφιερῶ εἰς τὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος καὶ τῆς προκουμιάς τῆς Σμύρνης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Δυσσῶ (Dussaud), οἵτινες ἐδαπάνησαν διὰ τὴν κατασκευὴν ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατομμύρια φράγκων. Παραθέτει δὲ πολλοὺς πίνακας τῶν καταβαλλομένων λιμενικῶν δικαιωμάτων εἰς τὴν Ἐταιρίαν τῆς προκουμιάς ὑπὸ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων.

Ἐν τέλει καταγράφει τὰ νομίσματα, τὴν συναλλαγὴν τὴν ἐξωτερικὴν, βάρη καὶ σταθμὰ, πιστωτικὰ καταστήματα, ἀσφαλιστικὰ ἐταιρίας ὑπὲρ τὰς 40, ἀτμοπλοϊκὰς, σιδηροδρομικὰς, πίνακας τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς ἀπὸ τοῦ 1839—1881, πίνακας τῆς ναυτικῆς κινήσεως.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου τοῦ κ. Δ. Γεωργιάδου, ὅπερ θέλει διαχύσει νέον φῶς ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης. Τὸ ἔργον του φέρει πλήρη τὸν τύπον τῶν τοιοῦτου εἶδους πονημάτων, εἶνε δὲ προωρισμένον νὰ ζήσῃ ὡς πηγὴ γνώσεων ὀρισμένων χρόνων τῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας Σμύρνης, οἰκδηπότε διοικητικῆ, ἢ οἰκονομικῆ ἢ καὶ πολιτικῆ μεταβολῆ περιμένει εἰς τὸ μέλλον τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Ὁ κ. Γεωργιάδης ἔγραψεν ὡς Σμυρναῖος, καλῶς γινώσκων τὴν πατρίδα του, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐν Εὐρώπῃ διανομῆς τοῦ δυνάμενος νὰ συγκρίνῃ τὴν κατάστασιν αὐτῆς, καὶ νὰ συμβουλεύσῃ τὰ δέοντα. Δι' ὄλου τοῦ συγγραμματος αἰσθάνεται ὁ μελετῶν αὐτὸ διαπνέοντα τὸν εὐώδη ἀέρα τῆς Ἰωνίας, διὰ τῆς περιγραφῆς τῶν προϊόντων, τῶν ὀνομάτων τῶν τόπων, τῆς ἀφελούς καὶ σαφοῦς διηγήσεως καὶ τῆς περιγραφῆς τῆς ἐμπορικῆς καὶ γεωργικῆς καταστάσεως.

ΑΝ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

Δὲν θέλω ὅποιον δήποτε ζῶν ἄνδρὸς
ποτὲ ἢ μακαρίση ἢ κατμεμνηθῆ,
διότι ἡ Τύχη ἀνατρέπ' ἢ ἀνερθεῖ
τὸν εὐτυχῶντα ἢ τὸν δυστυχῆσαντα,
καὶ οὐδεὶς μάντις τοῦ ἰδίου μέλλοντος.

(Σοφοκλῆς.)

Θαρρείς, ποτέ δεν έμαθε 'οά δουλευτής νά σκύδη,
Και δεν τόν ηύρε πουθενά νά τόν μαυρίση ο ήλιος,
Κι' άλλους ο ήλιος πύρωνε κι' άλλοι γι' αυτόν
[δουλεύσαν-
Θαρρείς, οι άλλοι εντύνονταν φτωχά και εσοχιμένα,
Γιά νάχουν νά τόν ντύνουνε 'ς τ' άσημι, 'ς τή μετάξι,
Αυτός νά λάμπη μονάχ' και νά μισχομυρίζη.
Μέ τι γοργάδ' άφεντική τραδάει άναμεσό τους!
Δέν τόνε λές από σκλαδιά 'ς τόν τόπο του πώς πάει.
Λές από μάχη πώς γυρνά για ν' άνεβή 'σε θρόνο!
Μονάχα ο νιός δεν προσκυνά, μονάχα ο νιός δεν
[σκύδει.

Κι' ο βασιλιάς εαφνίζεται κι' ο βασιλιάς ρωτάει·
Αϊμα θαρρείς βασιλικό 'σά δράκοντας μυρίση.

—Ποιός είν' ο έμμορφος ο νιός ο κακοροικιάρης
Πού δε γυρίζει νά με ίδη και νά με προσκυνήση;

—Είνε της χήρας τή παιδί, της χήρας τή βλαστάρι.

—Γιά σύρτε και γυρίστε το και φέρτε το 'μπροστά μου!

Και νά δυό καβαλλάρηδες, του βασιλιά νομάτοι,
Πέρνουν της χήρας τή παιδί, 'ς τή βασιλιά τή πάνε.

Σάν έρθη άπ' τή βροχόνερο ποτάμι μανιωμένο
Και πλημμυρήση και χυθή και πελαγώση ο κάμπος
Και συνεπάρη τή δεντρά και τή σπαρτά σκεπάζη,
Κι' όπώχει τήν καλύδα του 'ς τή μέση από τόν κάμπο
Συνήρη νύχτ' άπάντεχα κι' άκούη βοή και βόγγο
Και δε 'μπορεί νά πάη μπροστά και δεν πηγαίνει
[πίσω,

Γιατί 'μπροστά είνε κύματα και ρέματα από 'πίσω,
Και η φωνή του σβύνεται κι' άχνίζει, τρέμει, λυώνει,
'Όμοια εαφνιούνται, άχνίζουσε και τρέμουσε και
[λυώνουν

'Σ τ' άπάντεχο τή 'μπόδιμα τ' άκριδογιοιού της χήρας,
Και δε 'μπορούν νά πάν' 'μπροστά γιατί ο νιός τους
[λείπει,

Και πίσω δε 'μπορούν νά πέν, γιατί η σκλαδιά
[είνε 'πίσω!

Κι' άκούστη μιά πνιχτή φωνή: «Πώ! πώ! καμμέν'
[άδέρφια!

'Ο νιός μας, τ' άφεντόπουλο, δε θα γυρίση 'πίσω,
Στου βασιλιά τή δούλεψη τή νιάτα του θά φάη!»
'Η μάνα η χήρ' άπ' τόν καμμό σωριάζεται 'ς τή χάμα,
'Εδω τραδούν τή μάγουλα κ' εκεί άναστενάδουν,
Κι' άλλοι σηκώνουν τή γροθιά και θέν νά φοδερίσουν.

—Αυτή μονάχα δύναμι κι' άρματοσιά τους έχουν.—
Και χίλια μάτια υψώνονται 'ς τήν βασιλιά τή θρόνο
Μέ θερμοπαρακάλεσμα βουδ' κι' άπελπισμένο.
«Κάλλιο τή σίδερα νά φάν για πάντα τή ζωή μας
Παρά έμεις ελεύθεροι κι' ο νιός μακρυνά μας δούλος!»
Κι' άπλωσε ο λόγος 'ς τή στιγμή κι' άκούστη πέρα
[ως πέρα·

—'Ετσι τή κύματα ο βορείος τώνα με τ' άλλο άπλώνει!
«Παρά μακρυνά του ελεύθερο, κάλλιο μαζί του
[σκλάβοι!»

Β'

Ο άετός

Ποιός είνε της χήρας τή παιδί τή μισχαναθρεμμένο,
Τόσου λαού καμάρωμα, τόσου λαού λαχτάρα,
Κι' άν τή κρατήση ο βασιλιάς 'σάν τί κακό θά κάμη;
'Ητανε 'μέρα θερισμού, μεσημεριού ήταν ώρα!
Λαμποκοπάει ολόσπαρτος από τή στάχα ο κάμπος,
'Επάψανε για μιά στιγμή τή θέρια οι άργάτοις,
Και δεν άκούεται λαλιά και δε γροικιέται γούσλα·
Είνε της 'μέρας η έμμορφιά, της νύχτας η γαλήνη.

Τά περισσότερα ταιριαστά φιλιούνται 'ς ταις φωλιαίς των
Καθένα και χιονόβολο που δεν τή λυών' η φλόγα·
'Σ ταις άκραίς κάθε χωραφιού η παπαρούνας γέρνουν
Στεγνή τήν πορφυρόμαυρη τήν ψι των 'ς τή χάμα,
'Σάν νά ζητούν από τή γή τή δρόσο που δε βρίσκουν.
Κι' η άγελάδες στέκονται σωμέναις άπ' τή λαύρα
Μέ τή μεγάλα μάτια των, τή λαμπερά και μυδρα,
Και μαρμαρένια πλάσματα από μακρυνά φαντάζουν
Πού τή μαυροκιτρίνασαν 'ς τή διάδα των τή χρόνια.
Τόν Ισκίο τους άνώφελο εαπόλνουν τή πλατάνια,
'Σάν καρφωμένα στέκονται τή φύλλα 'ς τή κλαδιά των.
'Ο ήλιος, φέδι πύρινο, στυλώνει τή ματιά του
Κι' η γή, μυριόχρωμο πουλί, βασκαίνει άπό κείνη.
Κι' ό,τ' είν' ώρατο και λυγρό και δυνατό και μέγα
Συπαίνει κι' όνειρεύεται και δένετ' από μάγια.

Νά πάρη 'λίγη άνάπασι δεν πρόφτασε κ' η χήρα,
'Σ τόν τόπο της άρχόντισσα, και 'ς τή σκλαδιά
[θερίστρα,

Και πάλι άνασηκώνεται και τρέχει 'ς τή παιδί της.
Τόν άντρα της τόν πέθανεν η καταφρόνια, η πείνα,
Κι' ένα παιδί της έμεινεν, ένός χρονού άγόρι.
Κρεδάτι λευκοπράσινο άπ' άνθη και χορτάρια
Τού στρώνει για νά κοιμηθή, σω ν' άποθερίση,
Σέ μιές δαφνούλας τή σκεπή, 'ς τή ρίζα μιές δαφνούλας.
Μά η δαφνούλα είνε κοντή κ' έψήλωσεν ο ήλιος,
Και ρίχνει ταις άκτίνας του άπάνου 'ς τή παιδί της.
Τή εαγναντεύ' η μόνη του κοί νά τή πάρη τρέχει.
'Κεί που σιμώνει, σύννεφο 'ς τή ύψη εαγναντεύει,
Σύννεφο μαύρο που κυλά και γοργοχαμηλώνει,
Και στέκει και ζυγιάζεται άπάνου άπ' τή παιδί της
Και τή σκεπάζει ολόκληρο, τή κρύβει άπ' ταις άκτίνας,
'Σάν ποιός βαθεία τ' άποκοιμή μέσ' τή βού του Ισκίου.
Κι' εαφνα η χήρα εαπετ' άφνη τρεμουλιασμένη.

Δέν είνε νέφος τούρανού, κι' άχνόπλαστη μαυρίλα·
Είνε άιτός κυνηγητής, άιτός καμαρομήτης
Μέ τή μεγάλα του φτερά, τή κλαδωτά του πόδια,
Και τή σπρονκιτρινόμυρα και παρδαλά του ρούχα!

'Σ της γυναίκος τ' άνάκρασμα τρέχουν οι θεριστάδες·
Πέρνουν λιθάρια, ρίχνουσε νά διώδουν τ' άγριοπούλι,
Και τ' άγριοπούλι φεύγει μιά και μιά εανασιμώνει·
'Ερτά φοραίς τή κυνηγούν κ' έρτά φοραίς γυρίζει
'Πάνου άπ' τόν ύπνο του παιδιού ν' άπλώση τή
[φτερούγια.

Τότ' ένας γέρος δουλευτής που γνώριζ' από μάγια,
Κι' έννοιωθ' από μαντέματα, έπρόβαλε και είνε:

«Μεγάλ' η χάρις του Θεού και δόξα 'ς τή όνομά του!
Κι' είν' από θέλημα Θεού ο σταυραϊτός σταλιμένος!
Τόν έρχομ' της άνοιξής μας δείχνει τή λελέκι,
Τού φθινοπώρου η κυκλαμιά, και της βροχής τή νέφος,
Κι' ο μακρομήτης ο άιτός του βασιλιά τή μοίρα!
'Η κουκουδάγια όπου λαλεί τή συμφορ' ημνάει,
Τή χελιδόνι όπου σταθή τήν εύτυχία φέρνει,
Κι' όποιον Ισκιώση σταυραϊτός, αυτός θά βασιλέψη!»

Τό λόγο δεν άπόσωσε κι' άλλος τή λόγο πέρνει,
Γραμματικός που τωρινά και περασμένα εέρει:

«Ακόμα δεν εκλείσανε τή πεντακόσια χρόνια
'Απ' τόν καιρό που ρήμαξαν οι Βάνδαλοι τόν κόσμο.
Τή Ρώμη διαγομίζουσε, τήν Πόλι φοδερίζουν·
'Ο Γενζερήςος κύρις των, τή ταίρι του 'Αττίλα,
Χυμιάει, χτυπάει, σκορπάει, νικάει, σκλαδώνει, καιεί,
[σφάζει.
Τ' άσκέρι τή βασιλικό τή σφιχτοκλεί, τή πιάνει.
Τους σκλάβους άπό ψήλωμα τους εαγναντεύει κάτω.

«Σ' άλλους μαχαίρι και φωτιά!» φωνάζει ο Γενζερήςος.
Δειν' οι σκλάβοι άραδιαριά τή δήμιο καρτερούσε,
Κι' ένα σκλαδάκι μονάχ' δεν καρτερεί, κοιμάται,
Και σταυραϊτός μ' δλάνοιχα φτερούγια τή σκεπάζει.
Κι' ο Βάνδαλος εαφνίζεται, κι' ο άγριος προστάζει:
—Μή τόν πειράξετε τή νιό τή γλυκοκοιμισμένο.
Κι' αυτός θά γίνη βασιλιάς, θε ν' άνεβή 'σε θρόνο!
Κι' άντι μαχαίρι και φωτιά τ' άνοίγει τήν άγκάλη.
Κι' ο νιός εγίνη βασιλιάς κι' άνέδηκε 'σε θρόνο!»

Κι' ήρθε κ' η μάνα κ' εσκυψε, τή φίλησε, και είνε:

«Σου πρέπει εσέν, άγάπη μου, βασιλικό στεφάνι!
'Εσένα είνε πατρίδα σου τ' 'Αλέξανδρου η πατρίδα,
'Εσένα είν' ο πατέρας σου χρυσού δεντρού κλωνάρι,
Κι' εγώ πετράδι ταπεινό κορώννας άγιασμένης.
Αϊμα κρατεί 'ς ταις φλέδαίς σου άγιοκωνσταντινάτο!
'Ακόμα δίν εστέρεψαν, παιδί μου, οι 'Αρσακίδαί,
'Ακόμα δε νά βγάλουσε 'ς τόν κόσμο βασιλιάδες!»

Κι' ακόμα εστέκ' ο άιτός μ' δλάνοιχα φτερούγια!

Αύγουλα τέτοια εγέλασε 'ς τή σκλαδωμένα πλήθη,
Τέτοια δροσιά ζωντανέψε καρδιάς μαραζωμέναις
Σ τήν ώρα του μεσημεριού, 'ς τή θεριστή τή κάμμα·
'Ο μακροπτερούχος άιτός φτερούγιασε και πάει
Μ' άπόμεινε τή μάγεμια του Ισκίου του για πάντα.
Και από κείνη τή στιγμή κι' από τή 'μέρα εκείνη
Τό νιό τόν εΐχαν 'κόνημα και τόν έπροσκυνούσαν!

Γ'

Τό τραγουδι του πουλιού

Και τόν 'ρωτάει ο βασιλιάς, άφέντης ο Κρυτάγων:

—Ποιός είσαι, νιέ 'περήφανε κι' άρχοντοφορεμένη;

—Είμαι της χήρας τή παιδί, της χήρας τή βλαστάρι.
Μακεδονία ο τόπος μου και Νίκη τή χωριό μου!

—Δέ μένεις 'ς τή παλάτι μου, παιδί, 'ς τή δούλεψη μου,
Νά μου κρατᾶς τή σκήπτρό μου, τάρματα νά μου
[ζώνης,

Κει τήν πλατεία πορφύρα μου 'ς ταις πλάταις μου
[νά ρίχνης,
Νάχης περίσσια τάγαθά, καντάρια τή χρυσάφι;

—Πολλά τή ετη, ρήγά μου, κ' η χάρις σου μεγάλη!
Τή χάμα τή ελεύθερο παλάτ' είνε για μένα,
Δουλεύω μόν' όπ' άγαπᾶ κι' όπου με λαχταρούσε.
Είνε βαρὺ τή σκήπτρό σου για τή δικά μου χέρια,
Κι' όταν μου τύχη άρματοσιά, τή ζώνομαι ο ίδιος.
'Η μάνα μου δε μ' έμαθε τήν τέχνη της στολιστρας.
Και μέσα 'ς τή χρυσάφι σου τόν ύπνο μου θά χάσω!

'Ετσι άποκριθήκεν ο νιός 'ς τή βασιλιά τή λόγια.
Τή λόγια τή λεβέντικα τή είνε με κόρης γλύκα,
Κι' έχυθηκε 'ς τήν ψι του βαφί τριανταφυλλένια.

Και συνεφάζει ο βασιλιάς κι' οι άρχοντες φρενιάζουσε.
'Ο νιός εφέρθη άπόκοτα και θάνατος του πρέπει.
'Ολόρθος άπ' τή θρόνο του τινάζεται ο Κρυτάγων,
Φιλεί τή νιό 'ς τή μέτωπο, του λέει παλληκαρίσαι:

—Γύρνα, παιδί, 'ς τή μάνα σου και τρέξε 'ς τούς
[δικούς σου

Και γλέντησε τή νιότη σου, χάρου τήν άφοδιά σου·
'Αν είσαι λιονταρόπουλο, είμαι κ' εγώ λιοντάρι!

Σάν άγριέψ' η θάλασσα και σηκωθή φουρτούνα

Και ρίξη μύρια τάρματα 'ς τήν έέρα τή καράδι,
Κι' οι ταξιδιώται στριμωχούσε έρμοι 'σε μιά βαρκοϋλα
Και φέρνονται και δέρνονται τρεις 'μέραις και τρεις
[νύχταις

Και μιάν άπέραντη έρημιά από νερό τούς τρώει
Κι' εαφν' άπάντεχα, βαθεία, λευκό πανί άντικηρούσε
'Όπου σαλεύει, άπλώνεται, σιμώνει ολόενα, —
Δέ νοιώθουν τή άγνή χαρά, τόσο τρελλό μεθύσι,
Τέτοια εγκάρδια βοή δε χύνουσε 'ς τόν έέρα,
Κι' ετσι θερμά 'ς τόν ούρανό τή χέρια δε σηκώνουσε,
'Σάν τή χαρά και τή βοή μέσ' 'στο λαό των σκλαδών
'Σάν είδαν πώς εγύρισεν ο νιός άναμεσό τους.

Κι' άκούσθη τότ' ένα πουλί 'ς ένα δεντρί κρυμμένο,
Κι' άκούσθη νά γλυκαρχινά περιχαρο τραγουδι·
Δέν κελαιδάει 'σάν πουλί, σάν άνθρωπος μιλάει:

«'Εψές γλυκοκοιμήθηκα κ' είδα μέσ' 'ς τή όνειρό μου
Τήσ Πόλις τή καμάρωμα, τήσ Πόλις τή παλάτι,
Και 'ς τήν αύλη του παλατιού, 'ς τή μέση, ένα δέντρο.
Τή δέντρο 'μοιάζει 'ς τή θυριά, 'ς τή ψήλος κυπαρίσσι.
'Εχει χρυσά τή φύλλα του, χρυσά και τή κλαδιά του,
Είνε χρυσή κ' η ρίζα του, χρυσή είνε κ' η κορφή του,
Και 'ς τήν κορφή του ολόψηλα κάθεται νιός λεβέντης,
Κι' είνε της χήρας τή παιδί, της χήρας τή βλαστάρι.
'Ανατολή, καμάρωμα, και ζήλοφθόνα, Δύσι,
Και 'ντύσου 'ς τή γορτιάτικα, Βυζάντιο εακουσμένο!
Μακεδονική γενιά καινούρια εαφουτρώνει
Κι' άπλώνει για βλαστάρι της 'ς τή κόσμο βασιλιάδες,
Κι' είνε της χήρας τή παιδί τή πρώτ' της βλαστάρι.
'Ανοίγει κ' η Χρυσόπορτα και διάπλατη προσμένει
Οι βασιλιάδες νά διαβούν μ' ολόλαμπρα στεφάνια.
Σκίστε τή γή και μέσα της κρυφθήτε τρομασμένοι,
Σαρακηνοί και Νορμανοί και Βούλγαροι και Ρώσοι!»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

'Η Γαλλική 'Ακαδημία των έπιστημών, εαφρίνασε τήν
πρότασιν του Παστέρ περί συστάσεως ίδιου θεραπευτηρίου
των λυσισώντων, προεκάλεσε τήν συλλογήν έράνων προς τού-
το· παντοχόθεν δ' άποστέλλονται θαυμάσις έρνοι και έπι-
ζεται ότι έντός βραχυτάτου χρόνου θά συναχθή τή άναγκαίον
ποσόν προς έβρυσιν του θεραπευτηρίου. "Όταν δε συντελεσθή
τὸ έργον, θά μετακομισθῆ εἰς τὸ νέον κατάστημα τὸ έργαστή-
ριον του Παστέρ· άλλ' άνατιρητήτως επί μακρόν θά έλική
τὴν προσοχήν και τὴν περιεργίαν του κοινού η οικία, εν η
εὐρίσκειται νῦν τὸ έργαστήριον εκείνο, όπου εγγίνοντο αἱ πρώ-
ται έρευναι και τὰ πρώτα πειράματα προς εζέυρεσιν της θε-
ραπειᾶς της λύσης, δι' ὧν επετεύχθη και επεθεβαιώθη η
λαμπρότατη και σωτηρία άνακάλυψις φαρμάκου της δεινῆς
ἀσθενείας. "Όθεν τὰ μέγιστα ενδιαφέρουσαν νομίζομεν τὴν ά-
νάγκωσιν περιγραφῆς του έργαστηρίου του Παστέρ, ως έχει
νῦν, και του τρόπου καθ' ὃν γίνεται ὁ ένοσθαλισμός. Τὴν
περιγραφήν ταύτην εσταχυολογήσαμεν ἐξ ἄρθρου του γνωστοῦ
έπιστήμονος H. de Parville, ὅστις διὰ βραχέων και επιχα-
ρίτως διδάσκει ταῦτα τους άναγνώστας.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΣΤΕΡ

'Ο ιός παρασκευάζεται εν τῷ ὑπογείῳ τῆς
οικίας, όπου τὸ φῶς δεν είναι ἄφθονον. Πολλὰ
κλωβία δικτυωτά, ὧν ἕκαστον εἶναι διηρημένον
κατὰ διαζώματα, κείνται ἐπὶ τραπεζῶν. Ἐν ἑ-
κάστῳ διαζώματι ὑπάρχει ἅνα εἰς κόνικλος,
χρησιμεύων εἰς παρασκευὴν του λυσοικου ιου.

Διότι ἐκ πάντων τῶν κόνικλων ἐκείνων, εἰς οὓς τεχνητῶς μεταδίδεται ἡ φοβερὰ ἀσθένεια, γίνεται ἡ προμήθεια τοῦ ἰοῦ· τὸ ἔργον ἐξακολουθεῖ ἀνεὺ διακοπῆς ἀπὸ τριῶν καὶ πλέον ἐτῶν, καὶ τὸ καινοφανές τούτο ἐργαστάσιον ἔχει ἀφθονοὺς τὴν πρώτην ὕλην.

Ἐπειδὴ ἐξ ἐκάστου ἐκ λύσεως θνήσκοντος κόνικλου ἐνοφθαλμίζεται ὁ ἰὸς εἰς ἄλλον, ἐκ τούτου δὲ εἰς ἄλλον πάλιν, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἡ παραγωγή τοῦ λυσοικῆτος ἰοῦ δὲν ἐπαυσε, ἀφ' οὗτου ἤρχισαν ὁ Παστέρ τὰ πειράματά του. Ἐπισκοποῦντες τοὺς κλωβούς βλέπομεν ἀγωνιῶντας κόνικλους· κατὰ κείνους οὗτοι πρηνεῖς, ἀκαμπῆ ἔχοντες τὰ μέλη· ἀναπνεύουσιν ἔτι, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν θὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος ἐκ παραλυτικῆς λύσεως· οἱ κόνικλοι οὗτοι θὰ χρησιμεύσωσιν εἰς παρασκευὴν τοῦ λυσοικῆτος ἰοῦ τῆς αὔριον. Καὶ οὕτω καθ' ἐκάστην ἰκανοὶ τὸν ἀριθμὸν κόνικλοι θυσιάζονται, ὅπως προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς ὑπερῶν αὐτῶν ἀναμένοντες ἀσθενεῖς τὸ σωτήριον φάρμακον.

Λαμβάνοντες μόριον τοῦ προμήκους μυελοῦ τοῦ θανόντος κόνικλου, καὶ ποιῶντες δι' ἀβλαπίστου τρυπάνου διὰ τρησίν τοῦ κρανίου ζῶντος κόνικλου ἐνοφθαλμίζουσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦτου τὸ μόριον τοῦ μυελοῦ, ἐν ᾧ ἐνίσταται λυσοικῆτος ἰός. Μετὰ ἑπτὰ ἀκριβῶς ἡμέρας, θνήσκει ἐκ παραλυτικῆς λύσεως καὶ ὁ κόνικλος, εἰς ᾧ ἐγένετο ὁ ἐνοφθαλμισμός. "Ὅθεν καθ' ἐκάστην εἶναι ἀναγκαῖον νὰ θυσιάζονται πάμπολλοι κόνικλοι, ὅπως ἔχωσιν ἐπαρκῆ ποσότητα τοῦ μυελοῦ αὐτῶν, πρώτης καὶ ἀσφαλοῦς πηγῆς ἰοῦ, τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστὴ καὶ σταθερὰ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια.

Ἀφ' οὗ οὕτω προμηθευθῶσι τὸν ἰόν, παρασκευάζουσιν αὐτὸν εἰς τὰς ὑποδορεῖς ἐνέσεις εἰς τοὺς νοσοῦντας. Ἡ δὲ παρασκευὴ αὕτη γίνεται ἐν μικρῷ θωρακίῳ τοῦ ὑπογαστρίου. Πρὸ τοῦ παραθύρου εἶναι τράπεζα καὶ παρ' αὐτὴν εἰς βοήθειαν τοῦ Παστέρ· ἐπὶ τῆς τραπέζης κείνται δέκα ὑάλινα ποτήρια στεγανῶς κεκλεισμένα διὰ χαρτοῦ, καὶ ἔχοντα ἐπιτεκολλημένας ἐπιγραφάς. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα περιέχουσι τὸν παρασκευασθέντα ἰόν, εἰς οὗ τὴν παρασκευὴν ἀπαιτεῖται ἐργασία μίαν καὶ ἡμισίαις ὥρας περίπου.

Ἀπέναντι τοῦ παραθύρου πρὸς τὸν τοῖχον κείνται καὶ ἄλλη τράπεζα, ἐν ἣ εἰσὶ τεθειμένα μετὰ ὑάλινα ἀγγεῖα, στεγανῶς ἐπίσης πεποιημένα. Ἐν τῷ μέσῳ ἐκάστου τούτων φαίνεται ἀνηρητὸν τεμάχιον ἐρυθρόφαιον, πεπλατυσμένον, μήκους πέντε ἢ ἕξ ὑφεκατομέτρων, ὁμοιάζον πρὸς βράκος ταινίας.

Τὰ τεμάχια ἐκεῖνα εἶναι οἱ μυελοὶ τῶν λυσοικῆτων κόνικλων. Προϊόντες τὴν σπονδυλικὴν στήλην τοῦ ζώου, ἐξάγουσι τὸν μυελὸν αὐτοῦ, ὃν κατὰ τέμνουσιν εἰς μικρὰ τεμάχια· καὶ ταῦτα ἐμ-

βάλλουσιν εἰς τὰ ὑάλινα ἀγγεῖα, ἅτινα εἶναι πλήρη ξηροτάτου ἀέρος καὶ κωλύουσι τὴν εἰσχώρησιν κοινότοῦ. Οἱ μυελοὶ ἀποξηραίνονται, ἀποβάλλουσι βραδέως καὶ κατ' ὀλίγον τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἣν θὰ διετήρουν ἐπὶ πολὺ, ἂν ἦσαν ἐκτεθειμένοι ἐν ὑγρῷ ἀέρι. Ὑπάρχει δ' ἐν τοῖς ἀγγείοις συλλογὴ ἑλόκληρος λυσοικῆτων μυελῶν, ἀπὸ τῶν νωπῶν, τῶν αὐθημερῶν ἐξαχθέντων, μέχρι τῶν ἀπεξηραμένων τῶν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐκτεθειμένων εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἀέρος. Ὁ ἰὸς τῶν νωπῶν ἔχει τὴν μεγίστην δύναμιν· ὁ τῶν ἐξαχθέντων πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν διατηρεῖ ἔτι ἰκανὴν ὀξύτητα· ἡ λυμοκτικὴ δύναμις τοῦ ἰοῦ ἄρχεται ἐπαισθητῶς μειουμένη πέρα τῆς ἑκτῆς ἢ ἑβδόμης ἡμέρας, ὥστε τὴν δεκάτην εἶναι ἐλαχίστην.

Οὕτω δὲ ἡ δύναμις τοῦ ἐν ἐκάστῳ μυελῷ ἰοῦ εἶναι γνωστὴ καὶ ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένη.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον δὲν ἐπερατώθη· ἀνάγκη προσέτι νὰ παρασκευασθῶσιν αἱ ὑποδορεῖς ἐνέσεις. Ὁ βοηθὸς τοῦ Παστέρ παρασκευάζει ταύτας κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐξάγων μετὰ προσοχῆς εἰς ἐνὸς ἀγγείου τὸν μυελόν, διὰ τοῦ νήματος εἰς οὗ εἶναι ἀνηρητὸς, φέρει αὐτὸν ταχέως εἰς τὴν φλόγα λυχνίας οἰνοπνεύματος, ὅπως ἐξαφανίσῃ τὰ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἐνυπάρχοντα τυχόν μολύσματα. Ἐπειτα διὰ ψαλίδος, τὴν ὁποίαν πυρᾶνει ἐπίσης εἰς τὴν φλόγα, κατὰ τέμνει τὸν μυελόν εἰς τεμάχια μήκους ἡμισέως ὑφεκατομέτρου περίπου, καὶ ταῦτα εἰς λεπτότερα καὶ τὰ ἐμβάλλει εἰς ἐν τῶν ὑάλινων ποτηρίων. Ἐπὶ τῆς τραπέζης εὐρίσκονται καὶ μικρὰ ὑάλινα γάστρα κεκλεισμένα καὶ πεπληρωμένα δι' ἐστεριωμένου ζωμοῦ, ἕξ οὗ δηλαδὴ ἀφῆρηθη πᾶν ζωϊκὸν στοιχεῖον. Ὁ παρασκευαστὴς θραύει τὴν ἄκρην μίαν γάστρα καὶ διὰ σωληνιδίου ἐκμυζᾷ ὀλίγον ἐκ τοῦ ὑγροῦ, ὅπερ ἐμβάλλει ἀμέσως εἰς τὸ ποτήριον. Διὰ τοῦ ζωμοῦ ἐκεῖνου θὰ ἐγχυθῇ ὁ λυσοικῆτος ἰός. Δι' ὑάλινος βράθου λειοῦται καὶ πτίσεται ὁ διὰ τοῦ ζωμοῦ βεβρεγμένος μυελός, καὶ ἀποτελεῖται οὕτως εἶδος γαλακτώματος, ἔχοντος ὑποκίτρινον χροιάν. Διὰ τούτου γίνεται ὁ ἐνοφθαλμισμός.

Ὅταν ἔχωσι χρεῖαν ὀξύτατου ἰοῦ, λαμβάνουσι μυελὸν νωπῶν, ὃν παρασκευάζουσι κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ὅταν δ' ἔχωσι χρεῖαν ἥττονος δυνάμεως λαμβάνουσι ἀπεξηραμένον· ὅσον παλαιότερος ὁ μυελός, τόσο ὀλιγωτέρα ἡ δύναμις αὐτοῦ. Τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ποτήρια περιέχουσιν ὑγρὰ παρεσκευασμένα ἐκ μυελῶν μίαν μέχρι δέκα ἡμερῶν. Τεθειμένα κατὰ τάξιν τὰ ποτήρια ταῦτα φέρουσι τὰς ἐπομένους ἐπιγραφάς: 28 Φεβρουαρίου, 1 Μαρτίου, 2 Μαρτίου, 3 Μαρτίου καὶ οὕτω καθεξῆς, ὃ ἐστὶν ἰὸς παρεσκευασμένος ἐκ μυελοῦ τῆς 28 Φεβρουαρίου, ἰὸς μυελοῦ τῆς 1 Μαρτίου κλπ. δηλονότι περιέχουσιν ἕκαστον ἰόν δι-

αφόρου δυνάμεως. Πάντα δὲ ταῦτα γίνονται ἐν μεγίστῃ τάξει καὶ προσοχῇ ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ λάθος. Οἱ μυελοὶ εἶναι ἠριθμημένοι, καὶ τὰ ποτήρια φέρουσιν ἀντίστοιχον ἀριθμὸν. Τὸ ἐλάχιστον σφάλμα τοῦ παρασκευαστοῦ θὰ ἐπήνεγκε δεινότητα ἐπακόλουθα.

Παρασκευασθέντος τοῦ ἰοῦ, ἐναπολείπεται μόνον ὁ ἐνοφθαλμισμός αὐτοῦ. Γίνονται δ' οἱ ἐνοφθαλμισμοὶ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ σπουδαστηρίῳ τοῦ Παστέρ, συνεχόμενῳ πρὸς εὐρὺν ἀντιθάλαμον. Τὸ σπουδαστήριον τοῦ Παστέρ οὐδαμῶς εἶναι εὐρύχωρον· ἀπέναντι τῆς εἰσόδου ἔχει παράθυρον, βλέπον πρὸς τὸν κήπον· δεξιᾷ εἶναι μίαν θερμάστρα, ἀριστερᾷ δὲ πλησίον ἑτέρου παραθύρου τὸ γραφεῖον τοῦ Παστέρ.

Κομίζονται τὰ ποτήρια, ἅτινα ἀποτίθενται ἐπὶ τινος τραπέζης, πρὸ τοῦ μεσαίου παραθύρου. Ὁ Παστέρ κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας κατὰλογον, περιέχοντα τὰ ὀνόματα τῶν νοσοῦντων. Εἰς πάντα δηχθέντα ὑπὸ λυσοικῆτος κύνος ἐνοφθαλμίζεται ὁ ἰὸς ἀπαξ καθ' ἐκάστην πρωΐαν ἐπὶ δέκα συνεχεῖς ἡμέρας· ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος ἐμβολιασμός· πρέπει νὰ ἐνεργῇ ἰὸν ὀξύτερον τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ, ἐμβολιάζονται οἱ πάσχοντες κατὰ σειράν. Πρῶτοι οἱ ἄρτι ἐλθόντες εἰς οὓς ἐνοφθαλμίζεται ὁ ἀσθενέστατος ἰός, μετ' αὐτοὺς οἱ τὴν προτεραιὴν ἐμβολιασθέντες καὶ οὕτω καθεξῆς.

Αὐτὸς ὁ Παστέρ προσκαλεῖ τοὺς πάσχοντας. — Ἡ πρώτη σειρά, οἱ τελευταῖον ἐλθόντες! λέγει.

Τὴν προτεραιὴν εἶχον ἐγγραφῆ εἰς τὸν κατάλογον οὗτῳ Ἴταλοὶ ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Βοωνίας, συνοδευόμενοι ὑπὸ νεαροῦ συμπολίτου των ἰατροῦ, ὅστις διερμηνεύει τοὺς λόγους των. Ὡς πάντοτε σχεδὸν συμβαίνει, ἐφοβήθησαν μὴ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῆς λύσεως, ὅτε εἶδον ὅτι ἔθανον αἱ ἀγελάδες, τὰς ὁποίας ταυτοχρόνως εἶχε δῆξῃ ὁ λυσοικῆτος κύνων· εἶχον δὲ δηχθῆ πρὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν. «Ἐρχονται ἴσως κατόπιν ἐορτῆς, ἐπιθύρουν ὁ Παστέρ· σιγαλὰ εἰς τὸ οὖς τοῦ Ἴταλοῦ ἰατροῦ. "Ἄς ἴδωμεν ὅμως!» Πρῶτοι λοιπὸν προσήλθον νὰ ἐμβολιασθῶσιν οἱ Ἴταλοὶ ἐκεῖνοι.

Ὁ καθηγητὴς Γρανσέ ἐκάθητο παρὰ τὴν φέρουσαν τὰ ποτήρια τράπεζαν. Ὁ παρασκευαστὴς ἐξέλεξε τὸ ποτήριον τῆς 28 Φεβρουαρίου, τὸ περιέχον τὸν ἀσθενέστατον ἰόν· πληρώσας δ' ἐκ τοῦ ὑγροῦ μικρὸν κλυστήρα τοῦ Πραβάζ, χωροῦντα ὀλιγώτερον τοῦ ἐνὸς κυβικοῦ ὑφεκατομέτρου, ἐνεχείρισε τούτον εἰς τὸν Γρανσέ.

Ἐπλησίασε τότε εἰς τῶν ἀσθενῶν, νέος τὴν ἡλικίαν. Γυμνωθείσης τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὁ ἰατρός ἐκέντησε διὰ νυστηρίου τὸ δέσμα καὶ ἐνέχυσεν τὸ περιεχόμενον τοῦ κλυστήρος διὰ τοῦ κυψελώδους ἰστοῦ. Ἐντὸς δύο δευτερολέπτων ἐγένετο ὁ ἐμβολιασμός. "Ἄλλος τώρα! Ὁ μικρὸς κλυστήρ πληρωθείς καὶ πάλιν, ἐκένωθη τάχιστα κατὰ τὸν

αὐτὸν τρόπον. Μετὰ τοὺς Ἴταλοὺς προσήλθον Ῥώσσοι, Γάλλοι.

— Ἐτελειώσαμεν, εἶπεν ὁ Παστέρ. Ἡ δευτέρα σειρά τώρα.

Τὸ ποτήριον ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ φέροντος χρονολογίαν 1 Μαρτίου, τοῦ περιέχοντος τὸν κατὰλληλον ἰόν πρὸς δεῦτερον ἐνοφθαλμισμόν.

— Ἀπὸ ποῖον μέρος σὰς ἐμβολίασα χθές; ἠρώτησεν ὁ Γρανσέ τὸν πρῶτον κληθέντα.

— Ἀπὸ τὸ δεξιῖ, ἀπεκρίθη Ῥωμαλέος γέρον, δηχθεῖς ὑπὸ κύνος πρὸ μίαν ἑβδομάδος.

— Γυρίσατε λοιπὸν ἀπὸ τὸ ἀριστερόν.

Καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐνοφθαλμίσαι τὸν ἰόν, ὃ δὲ γέρον ἀπῆλθε μειδιῶν εὐθύμως. Γίνεται δ' ὁ ἐνοφθαλμισμός τὴν μίαν ἡμέραν δεξιόθεν τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὴν δ' ἑτέραν ἀριστερόθεν, πρὸς ἀποφυγὴν ἐρεθισμοῦ τοῦ δέρματος ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐν τῷ αὐτῷ μέρει ἐνέσεων. Ἐνοφθαλμίσθη ὁ ἰός καὶ εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν δευτέραν σειράν.

Ἡ πρόσκλησις ἐξακολουθεῖ. Τρίτη σειρά. Ποτήριον τῆς 2 Μαρτίου. Πολλὰ παιδιά ἐν τῇ σειρά τῇ ταύτῃ, καὶ ἐπομένως πολλοὶ κλυθηρημοῖ.

Τὸ παιδίον ἀνθίσταται, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ὁ ἐνοφθαλμισμός γίνεται διὰ χεῖρὸς ἀσφαλοῦς· αἱ κραυγαὶ διπλασιάζονται.

— Ἐ, πέρασε πλέον! λέγει ὁ Παστέρ πρὸς τὸν μικρὸν, θωπεύσας αὐτόν. Καὶ ἀνοίξας συρτάριον περιέχον χαλκᾷ κέρματα ἔλαβεν ἕνα καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τὸ παιδίον. Τρέχα τώρα νὰ πάρῃς γλυκὰ, προσέθηκε, καὶ νὰ γυρίσης αὔριον νὰ σοῦ δώσω καὶ ἄλλα.

Καὶ τὸ συρτάριον ἠνοίχθη πολλὰς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Ἐν γένει οἱ ἐνήλικοι φαίνεται, ὅτι οὐδαμῶς αἰσθάνονται πόνον τινὰ ἐκ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ· ἄλλως δὲ συνίσταται οὗτος εἰς ἀπλήν ἀμυγῆν τοῦ δέρματος καὶ κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ πρὸς προφύλαξιν τῆς εὐλογίας ἐνοφθαλμισμοῦ. Τινὲς ὅμως φαίνονται λίαν πεφοβημένοι, ὅταν τὸ πρῶτον προσέρχονται· ἄλλοι τούτων εἶναι κάτωχοι καὶ συστέλλουσι τὰ χεῖλη, ἄλλοι συνοφρουοῦνται. Μετὰ τὸν δεῦτερον ὅμως καὶ τρίτον ἐνοφθαλμισμόν, οὐδὲως ταράσσονται πλέον. Παῖδες καὶ κοράσια προσέρχονται πρὸς τὸν ἰατρὸν ἀφόβως καὶ ἀπαθῶς. Εἰς ἀγιοῦταις δωδεκαετῆς τὴν ἡλικίαν εἶχεν ἀπογυμνώσει τὴν κοιλίαν του· τὸ νυστήριον εἶχεν εἰσχωρήσει ἐν ὑφεκατομέτρων εἰς τὸ δέσμα του, ὅτε εἶδε φεύγοντα ἕνα τῶν συντρόφων του.

— Βρὲ καρτέρα με! ἀνέκραξε πάση δυνάμει, ἐν ᾧ διὰ τοῦ κλυστήρος ἐγένετο ἡ ἐνέσις. Περαιτωθείσης δὲ ταύτης, ἐζώσθη ἐν μεγίστῃ σπουδῇ, καὶ τὸ ἔβαλεν εἰς τὰ τέσσαρα, τὸ δὴ λεγόμενον. Προδήλως δὲν ἠσθάνθη πόνον.

— Κάποιος λείπει ἀπὸ αὐτὴν τὴν σειράν, εἶ-

πεν ὁ Παστέρ, ὅστις ἐκάστοτε παρατηρεῖ μετὰ προσοχῆς τὸν κατάλογον.

Ἀληθῶς, τυχλίπυρρος τις γραῖα, στενοχωρηθεῖσα ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ εἶχε λιποθυμήσῃ. Τὴν ἐξήγαγον πᾶραυτὰ εἰς τὴν αὐλήν, ὅπου συνῆλθεν εἰς ἐκυτὴν. Τὸ ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ παντοδαπὸν πλῆθος τῶν νοσοῦντων καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, ἡ ὁσμὴ τῶν φαρμάκων, ἐξάλισαν τὴν ἀσθενῆ ἐκείνην γραῖαν, ἣτις θὰ εἶχε τοῦλάχιστον ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν ἡλικίαν. Προσῆλθεν ὁμοίως μετ' ὀλίγον, τὸ νυστήριον ἐκέντησε τὸ δέριμα τῆς, ἀνεπαίσθητος μορφοσμός συνετάραξε τὰς ρυτίδας τοῦ προσώπου τῆς, καὶ ἀπῆλθεν ἡσυχωτέρα ἢ πρὶν.

Ἐρθάσαμεν εἰς τὴν τελευταίαν σειρὰν οἱ ἀσθενεῖς ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας ὑπέστησαν ἑννέα ἐνοφθαλμισμούς, ὧν οἱ τελευταῖοι περιεῖχον ἰὸν ὀξύτατον. Ἐπρόκειτο λοιπὸν νὰ ἐνοφθαλμισθῇ εἰς αὐτοὺς ἰὸς πολλῶν ἰσχυρότερος τοῦ ἐν τῷ αἰέλῳ τοῦ δῆξαντος αὐτοὺς κυνός. Πάντες εἰσὶ φαιδρῶι καὶ μετὰ χαρῆς προδήλου προσέρχονται πρὸς τὸν ἰατρόν. Καὶ δικαίως χαίρουσι, διότι τοῦ λοιποῦ οὐδένα ἔχουσι φόβον τῆς λύσεως.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην 70 περίπου ἀσθενεῖς προσεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Παστέρ, ὁ δὲ ἰατρός Γρανσὲ ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης καὶ δέκα λεπτῶν πρὸ μεσημβρίας μέχρι τῆς μεσημβρίας καὶ εἴκοσι λεπτῶν ἐποίησεν 70 ἐνοφθαλμισμούς. Καὶ τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἐκάστην μετὰ πολυλοῦ ζήλου, ἀκριθείας καὶ ὑπομονῆς.

ΘΑ ΓΕΙΝΗ, ΗΘΟΠΟΙΟΣ

Πᾶσαι αἱ Μοῖραι εἶχον συνέλθῃ περὶ τὸ λίκνον νηπίου τινός.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἤκουον ἐν συγκινήσει καὶ σεβασμῷ τὰς προρρήσεις των:

«Παιδίον, θὰ γείνης μέγας, ὠραῖος, θὰ φορέσης χρυσοῦν διαδήμα· θὰ γείνης ἥρωας, τὸ πλῆθος θὰ σ' ἀνευφημήσῃ καὶ οἱ θαυμασταὶ σου θὰ σύρωσιν ἐνθουσιώδεις τὸ ἄρμα σου· θὰ κάμης τοὺς λαοὺς νὰ γελοῦν, νὰ κλαίουν, νὰ τρέμουν, νὰ φρίσσουν· οἱ ποιηταὶ θὰ σκορπίσουν τοὺς μαργαρίτας αὐτῶν πρὸ τῶν ποδῶν σου· διὰ τῆς λύρας των θὰ ὑμνήσουν τὴν δόξαν σου... Ἐθ' ἀγαπήθῃς ὑπὸ ἑκατὸν ἡρωίδων. Τὸ δηλητήριον καὶ τὸ ἐγγχειρίδιον θὰ ὡσι ἀνίσχυρα κατὰ σοῦ. Ἡ φήμη σου θὰ διέλθῃ τὰ ὄρη καὶ τοὺς ὠκεανούς.

Ἡ μήτηρ συγκινημένη ἐγονυπέτησε ὅπως εὐχαριστήσῃ τὴν Μοῖραν... Ἀλλ' ἡ θύρα ἠνοίχθη βιαίως, καὶ ἡ Μοῖρα τῆς ἀθανάτου δόξης ἐπεφάνη.

— Δὲν δύναμαι ν' ἀφαιρέσω τὰ δῶρα τῶν ἄλλων ἀδελφῶν μου· ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς τιμωρήσω διότι μ' ἐλησημονήσατε, ἰδοὺ τί προλέγω:

«Τὰ χρυσὰ διαδήματα θὰ εἶναι ἀπὸ ναστόχαρτον· ἢ ἀγαπήσῃ, θὰ κλαύσῃ, θὰ γελάσῃ, ἀλλὰ διὰ ξένης θελήσεως. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπευφημοῦντες αὐτὸν θὰ τῷ ἀρηθηθῶν τὴν ἐκτίμησιν, τὴν ἰσοποῖαν ἀπονέμουσιν εἰς τοὺς κοινούς πολίτας. Ἀρ' οὐ φθάσῃ εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης, ὁ λαός, τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι τὸ εἶδωλον, θὰ τὸν κατακρημνίσῃ καὶ φρίσσοντα ἀκόμη ἀπὸ τὰς ἐπευφημίας τῆς προτεραιίας, θὰ τὸν σύρῃ ὀπίσω τοῦ ἄρματος τοῦ νέου ἥρωος. Ἡ δάφνη θὰ μαρανθῇ διὰ παντός ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἢ ἀποθάνῃ δὲ περίλυπος, λησημονημένος καὶ δὲν θ' ἀφήσῃ τίποτε τίποτε κατόπιν του...»

— Τί θὰ γείνη λοιπόν; ἀνέκραξεν ἔντρομος ὁ πατήρ.

— Θὰ γείνη ἠθοποιός!

Τότε ἡρέμα ἀνηγέρθη ἡ Μοῖρα τοῦ θανάτου.

— Παιδίον, ἐγὼ θὰ σ' ἐκδικήσω. εἶπε· μετὸ τὸν θάνατόν σου ὁ ἠθοποιός ὅστις θὰ σε διαδεχθῇ, θὰ συντριβῇ ὑπὸ τὸ βῆρος τῆς ἀναμνησεώς σου!..

(Sarah Bernhard)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Νέκῳ Ὑόρκῃ συνετελέσθη ἐσχάτως ἔργον δημοτικῶν χρησιμώτατον, ἀλλὰ καὶ πολυδάπανον. Κατεσκευάσθη δεξαμενὴ τεραστίου μεγέθους πληρομένη ὕδατος θαλασσίου, δι' οὗ κατασθένονται αἱ πυρκαϊαί, καταβρέχονται πᾶσαι αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως καὶ καθαρίζονται αἱ ὑπόνοιαι αὐτῆς. Ἡ δεξαμενὴ αὕτη κυκλικῶς σχήματος καὶ ἐκ μεγάλων λίθων ἐκτισμένη ἔχει διάμετρον 30 μέτρων, ὕψος 106, καὶ χωρητικότητά 54,480 κυβικῶν μέτρων· τὸ πάχος τοῦ κτισματος εἶνε 6 μέτρων· ἀντλία 1750 ἴππων δυνάμει· ἐργάζονται πρὸς πληρώσιν αὐτῆς. Ἐκ τῆς δεξαμενῆς ταύτης ἀναχωροῦσι σωλήνες διαμέτρου 203—507 χιλιομέτρων, διοχετεύοντες τὸ ὕδωρ πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις. Τὸ τεράστιον τοῦτο κτίριον καὶ ὁ τρόπος τῆς διοχετεύσεως καὶ χρήσεως τοῦ ὕδατος ἐξησφάλισεν τὴν Νέκῳ Ὑόρκῃ ἀπὸ τῶν πυρκαϊῶν, χορηγεῖ δὲ καὶ ἀφθονον ὕδωρ, χρησιμεῖον τὰ μέγιστα πρὸς βελτίωσιν τῶν ἔρων τῆς ὑγιεινῆς, καὶ αὐτῶν τῶν ἀποκέντρων καὶ τῶν μάλιστα ἀκαθάρτων συνοικιῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν ἀριεὶς δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τῆς καταστάσεως τῆς ἐν Παιρισίῳ Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀναγνωστικῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ἀνήλθεν εἰς 131 χιλιάδας, τῶν δὲ ἀναγνωσθέντων βιβλίων εἰς 368000. Ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν βιβλίων, ὅσα περιέχει ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη εἶναι 2200000. Ὑπελογίσθη δὲ ὅτι τὰ μὲν εἰς μέγα σχῆμα βιβλία κατέχουσι χωρὸν 5232 μέτρων, τὰ εἰς τέταρτον (ἦτοι εἰς τὸ σχῆμα τῆς «Ἐσικῆς») 5298 μέτρων, καὶ τὰ εἰς ὀγδοῶν ἢ μικρότερον σχῆμα 23494 μέτρων.